

Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
celoletna naročnina 120 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXI.

CELOVEC, PETEK, 17. DECEMBER 1976

ŠTEV. 51 (1792)

Skupna izjava ZSO in NSKS:

JASNA DOLOČILA ČLENA 7

ostanejo edina možna podlaga za vse nadaljnje razgovore in reševanja

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev sta na seji Koordinacijskega odbora koroških Slovencev dne 14. decembra 1976 analizirala razgovore z zveznim kanclerjem dr. Brunom Kreiskym z dne 9. 12. 1976 in ugotovila, da avstrijska zvezna vlada tudi po preštevanju manjšine nima novega koncepta za reševanje člena 7 avstrijske državne pogodbe in da ni pripravljena reševati odprta vprašanja sporazumno z legitimiranimi zastopniki slovenske manjšine na enakopravni podlagi.

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem in Narodni svet koroških Slovencev zato z vso ostrino za-

v tistem trenutku, ko je vlada klonila pritisku nemško-nacionalističnih sil in pristala na ugotavljanje.

Osrednji organizaciji koroških Slovencev sta letos ponovno pristali na pogajanja z eksperti zvezne vlade in treh v parlamentu zastopanih strank v upanju, da bo prišlo do pragmatične rešitve. Kljub trajnim prizadevanjem slovenskih organizacij za dialog med vlado in manjšino pa je avstrijska zvezna vlada pogajanja z manjšino samovoljno prekinila.

Dejstva torej ovržejo naravnost smešno trditev avstrijske zvezne vlade v odgovoru na jugoslovansko noto, češ da je bil zakon o narodnih skupnostih od 7. julija 1976 v pretežnem delu sestavljen v sporazumu z zastopniki slovenske in hrvaške narodne skupnosti. Osrednji organizaciji koroških Slovencev nasprtno ugotavljata, da zakon o narodnih skupnostih, novela zakona o ljudskih štetjih ter novela zakona o prevedbi plač ne pomenijo izpolnitev člena 7 avstrijske državne pogodbe, marveč revizijo avstrijske državne pogodbe in da osrednji organizaciji koroških Slo-

vencev nista sodelovali niti v eni sami točki omenjenih zakonov.

Po uspelem bojkotu preštevanja smo bili koroški Slovenci prvi, ki smo dali pobudo za ponovne razgovore z vlado v okviru Kontaktnega komiteja, v katerem bi bili enakopravno zastopani zvezna vlada, koroška deželna vlada, zastopniki strank ter predstavniki obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev kot legitimirani zastopniki slovenske narodne skupnosti. Odločno moramo zavrniti vsak poskus, da se slovenski manjšini na Koroškem oktroira novo vodstvo v obliki manjšinskih sosvetov. Za slovensko narodno skupnost, ki je z bojkotom preštevanja dne 14. novembra 1976 ponovno dokazala svojo življenjsko voljo in povezanost s svojima osrednjima organizacijama, ostane edina možna podlaga za vse nadaljnje razgovore člen 7 avstrijske državne pogodbe, ne pa zakon o narodnih skupnostih in noveli zakona o ljudskih štetjih ter prevedbi plač z dne 7. julija 1976, ki v celoti nasprotuje jejo jasnim določilom državne pogodbe.

S preteklostjo obremenjena pot ne more voditi v bodočnost

Le nekaj dni zatem, ko je na zadnjem razgovoru s predstavniki koroških Slovencev vsaj na zunanji se skušal precej samozavestno uveljavljati stare oblike „dialoga“ z manjšino, je zvezni kancler dr. Kreisky ta teden po seji ministrskega sveta dosti bolj poklapano priznal, da zdaj ne ve več, kaj naj napravi. Pri tem je mislil na položaj, v kakršnem se je znašla vlada s svojim „reševanjem“ manjšinskega vprašanja po nedavnem jezikovnem preštevanju. Kajti na opozorilo, da so na podlagi rezultatov tega štetja, preneseni na občinsko strukturo leta 1955, na Koroškem samo tri občine, v katerih se je manj kot 75 odstotkov ljudi priznalo za „Nemce“, je kancler resignirano menil: „Kaj pa naj napravim?“ In je še dodal, da se bo o tem pač treba pogajati.

Ali se do tega spoznanja ni dokopal zelo pozno? In za ceno številnih desetih milijonov šilingov, ki jih je vlada dobesedno zmetala skozi okno samo zato, da je izpolnila zahtevo nemških nacionalistov; da niti ne govorimo o vsej ogromni idealni škodi, ki jo je utrpela Avstrija na svojem ugledu, ko se je s farso štetja brezmejno osmešila v vsej svetovni javnosti!

Da so pogajanja edina uspešna oblika reševanja odprtih manjšinskih vprašanj, smo koroški Slovenci vedno poudarjali in tudi dejansko dokazovali svojo iskreno pripravljenost, da konstruktivno sodelujemo pri takšnem reševanju. To smo izpričali tudi po polomu s

štetjem, ko smo kot prvi dali pobudo za obnovo razgovorov, ki jih je prej vlada enostransko prekinila z brezobzirnim diktatom ugotavljanja prav v trenutku, ko so se kazali prvi znaki preusmeritve v pozitivno smer.

Ce bo sedanjemu kanclerjevemu priznanju, da ne ve, kaj naj napravi, sledilo tudi še edino pravilno spoznanje, da je manjšinska vprašanja treba reševati skupaj in v sporazumu s prizadeto manjšino, ne pa mimo in preko nje, potem smemo pričakovati, da se bo prej ali slej tudi v Avstriji izoblikovala in uveljavila sodobna koncepcija manjšinske politike: da manjšina ni objekt, o katerem barantajo in odločajo drugi, marveč subjekt, ki enakopravno soodloča o svoji usodi.

Morda je prvi znak takega spoznanja že zaslediti v kanclerjevi ugotovitvi, češ, da je bilo koroško vprašanje dramaturgizirano po krivdi ljudi, ki so imeli pri tem druge namene. Kajti eno je jasno: tisti, ki so že v preteklosti ljudska štetja in še posebej letos jezikovno ugotavljanje skušali prefunkcionirati v plebiscitarno opredeljevanje za ali proti Avstriji, gotovo niso zasledovali poštenih namenov, temveč so te svoje politične volitve vedno razumeli le v smislu zloglasne „zmage v nemški noči“. Fiasko letošnjega ugotavljanja bi moral torej biti za odgovorne dejavnike v deželi in državi dovolj drago plačan nauk, da je ta pot preveč obremenjena s preteklostjo, da bi lahko vodila v bodočnost.

Razgovori na Dunaju

Na predlog Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Narodnega sveta koroških Slovencev, da skliče sejo kontaktnega komiteja, je zvezni kancler dr. Bruno Kreisky v četrtek 9. decembra sprejel delegacijo obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev na informativni razgovor v uradu zveznega kanclerja.

Pri razgovoru so sodelovali poleg kanclerja Kreiskega na eni strani zunanji minister dr. Willibald Pahr, sekcijski šef prof. dr. Ludwig Adamowich in nadaljnji visoki funkcionarji urada zveznega kanclerja, na drugi strani pa predsednik dr. Franci Zwitter in tajnik dipl. inž. Feliks Wieser za ZSO ter predsednik dr. Matevž Grilc in osrednji tajnik abs. jur. Filip Warasch za NSKS.

Pogovor, ki je potekal v deloma ostrem, toda vseskozi stvarnem vzdušju, je ponovno pokazal bistvene razlike v pogledu na reševanje člena 7 državne pogodbe med vlado in slovensko narodno skupnostjo. Medtem ko namreč vztraja vlada na sporazumu treh strank in hoče reševati odprta vprašanja slovenske narodne skupnosti na osnovi zakona o narodnih skupnostih, pa ZSO in NSKS kot predstavništvo koroških Slovencev ta zakon, ki je povezan z zakonom o preštevanju, absolutno odklanjata in zahtevata reševanje samo na osnovi člena 7 državne pogodbe, in to v sporazumu med pristojno vlado in prizadeto narodno skupnostjo.

Ob takih različnih glediščih in pristopih je vsak optimizem, da bi kmalu prišlo do sprejemljive rešitve perečega vprašanja, neupravičen — razen da vlada po neuspelem preštevanju odstopi od politike asimilacije in od reševanja na osnovi številčne moči narodne skupnosti ter se končno odloči za nov koncept reševanja na osnovi jasnih določil člena 7 državne pogodbe brez težnje po okrnjevanju in zoževanju pravic, ki nam gredo.

Odgovor Avstrije

za Jugoslavijo nesprejemljiv

Na tiskovni konferenci v Beogradu je predstavnik zveznega sekretariata za zunanje zadeve SFR Jugoslavije Mirko Kalezić prejšnji teden med drugim odgovarjal tudi na vprašanja glede odgovora avstrijske vlade na jugoslovansko noto z dne 11. novembra 1976. Takole je dejal:

„Nota avstrijske vlade, izročena kot odgovor na jugoslovansko noto, ni sprejemljiv odgovor in jugoslovanska vlada v celoti vztraja pri argumentih, navedenih v njeni noti z dne 11. novembra 1976.“

S tem kratkim odgovorom je predstavnik jugoslovanskega zunanjega ministrstva povedal, da Jugoslavija ni pripravljena vzeti na znanje slepomišljenja, s katerim bi se Avstrija hotela izmakniti svojim mednarodnim pogodbenim obveznostim. Povedal je, da „reševanje“ manjšinskega vprašanja v smislu zakona o narodnih skupnostih in na podlagi številčne moči manjšine slej ko prej pomeni enostransko revizijo državne pogodbe. Tega pa Jugoslavija kot sopolisnica tega mednarodnega dokumenta nikdar ne bo priznala, marveč bo še naprej vztrajala na tem, da Avstrija v celoti izpolni svoje obveznosti. Kajti: „neizpolnjevanje, kršenje in enostranska revizija državne pogodbe pomenijo v odnosih SFRJ in Avstrije nenehno odprto sporno vprašanje,“ kakor je bilo povedano v jugoslovanski noti.

In še nekaj pomeni sedanje zagotovo, da Jugoslavija vztraja pri svojih argumentih: da bo izpolnjevanje obveznosti Avstrije do slovenske in hrvaške manjšine ocenjevala le na temelju člena 7 in ne po izjavah, ki jih dajejo avstrijski predstavniki. Vso odgovornost za negativne posledice, ki jih ima oz. bi jih imelo neizpolnjevanje, pa nosi avstrijska vlada, „ker je ureditev odvisna samo od pripravljenosti Avstrije, da izpolni svoje obveznosti iz državne pogodbe.“

Seja UO ZSO

Upravni odbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem je na svoji seji dne 10. decembra 1976 vzel na znanje poročilo o razgovorih delegacije ZSO in NSKS dne 9. t. m. z zveznim kanclerjem dr. Kreiskym na Dunaju.

Nadalje je odbor zavzel stališče k odgovoru avstrijske vlade na protestno noto vlade SFR Jugoslavije z dne 11. novembra t. l. in sprejel ustrezne sklepe.

vračata trditve v avstrijskem odgovoru na noto SFR Jugoslavije, češ da koroški Slovenci nismo izkoristili v zaželjeni meri danih možnosti za razgovore ter poudarjamo, da smo prav do zadnjega kazali svojo pripravljenost, da sodelujemo pri vsaki sporazumni rešitvi manjšinskega vprašanja pod pogojem, da vlada ne izvede ugotavljanja manjšine in je bilo delo v Kontaktnem komiteju prekinjeno

Vsi prisrčno vabljeni na tradicionalni
26. Slovenski ples

ki bo v soboto 8. januarja 1977 s pričetkom ob 8. uri zvečer v prostorih Delavske zbornice v Celovcu.

Tokrat bosta za ples igrala znana in priljubljena

- Ansambel bratov Avsenik
- Ansambel Stane Mancini s kombo kvartetom

Vstopnice po 40 šil. v predprodaji pri krajevnih prosvetnih društvih, v knjigarni „Naša knjiga“ in v pisarni SPZ; po 50 šil. pri večerni blagajni.

Slovenska prosvetna zveza

Madžari v Sloveniji

imajo velike načrte za leto 1977

Pripadniki madžarske narodnostne skupnosti v Sloveniji, ki se v svoji samoupravni interesni skupnosti in preko svojih zastopnikov v drugih forumih tvorno vključujejo v vsa družbena dogajanja, so za leto 1977 pripravili zelo pester in zahteven program aktivnosti na kulturnem področju. Samo za uresničitev načrtov, ki jih imajo v lendarjski občini, bo potrebnih 1,77 milijona dinarjev (to je skoraj tretjino več kot v minulem letu); zato pa bodo program kulturnih akcij in prireditve deloma uresničevali skupaj s sorodno skupnostjo v občini Murska Sobota.

Na področju založniške dejavnosti imajo v načrtu tradicionalni koledar in četrti izdajo lendarjskih zvezkov s tematiko narodnoosvobodilne borbe, izšle bodo pesniške zbirke dveh pripadnikov madžarske narodnostne skupnosti, v slovenskem in madžarskem jeziku pa bosta natisnjeni Cankarjeva „Hiša Marije Pomočnice“ in Rožnikove „Ljudske pripovedke“. Svojo dejavnost bo razširila dvojezična knjižnica v Lendavi, opremljena bo knjižnica v Genterovcih, del sredstev (za nakup madžarskih knjig, revij in časopisov je predvidenih 80.000 din) pa bodo porabili za nakup bibliobusa. Poleg tega nameravajo v knjižnici zaposliti tudi strokovnjaka za madžarski jezik in strokovnjaki, kajti ob vedno bolj razvejani dejavnosti knjižnice je potreba po strokovnjaku vedno večja.

Zelo bogata bo v prihodnjem letu tudi gledališka sezona. Že v zadnjih letih so Madžari v lendarjski občini zelo lepo sprejeli gostovanje madžarskih gledališč, k povečanju zanimanja te dejavnosti pa je svoj del doprinesla uvedba gledaliških abonmajev. V novi sezoni bo budimpeško državno gledališče Deyne izvedlo šest predstav v različnih krajih, ljudsko gledališče iz Subotice bo imelo dvajset predstav, za najmlajše pa pripravljajo dvanajst predstav otroškega gledališča iz Subotice. Nadalje je v načrtu obisk gledališča v Kaposvaru na Madžarskem, medtem ko bodo tradicionalni literarni večeri v Lendavi posvetili slavnemu madžarskemu pesniku Sandorju Petöfiju.

Veliko pozornost bodo posvetili tudi razvoju amaterskih kulturnih dejavnosti v krajevnih skupnostih in imajo predvideno zlasti bogato sodelovanje med amaterskimi dru-

žtvi v soboški občini. Prav tako predvidevajo obisk pri italijanski narodnostni skupnosti v Kopru, medtem ko je za dijake, ki se v srednjih šolah učijo madžarskega jezika, predvidena ekskurzija na Madžarsko. Sploh so mnenja, da je sodelovanje z matičnim narodom treba čim bolj obogatiti.

Izrednega pomena za madžarsko narodnostno skupnost pa je seveda skrb za mladi naraščaj: poleg šol so predvsem otroški vrtci, ki skrbijo za vzgojo v materinem jeziku in jeziku naračda sosedja in tako vzgajajo mladino v medsebojnem razumevanju in prijatelj-

skem sožitju. Na tem področju se Madžari zdaj zavzemajo za gradnjo otroških vrtcev v Dolgi vasi in Dobrovniku ter za adaptacijo vrtca v Petišovcih, torej v krajih z „razmeroma velikim številom predšolskih otrok madžarske narodnosti.“

Ob vseh teh podatkih bi se morali zamisliti tisti avstrijski politiki, ki tako radi govorijo o nekih „vzorih“, ki jih menda daje v manjšinski politiki Avstrija. Potem bi namreč videli, da ne zadostujejo lepe obljube in samohvalne izjave, marveč so potrebna predvsem dejanja. Le-ta pa se prav v Avstriji močno razlikujejo od besed.

OB DNEVU ČLOVEKOVIH PRAVIC:

„Leto političnega jetnika“

Ob letošnjem dnevu človekovih pravic — 10. decembra — je mednarodna organizacija „Amnesty international“ začela kampanjo za osvoboditev vseh, ki so zaprti v raznih državah sveta zaradi svojega političnega prepričanja. V okviru te kampanje bodo leto 1977 sploh proglasili za „Leto političnega jetnika“ ter bo „Amnesty international“ objavila v tej zvezi posebno peticijo, za katero bo podpise zbirala po vsem svetu. Računajo, da bodo do prihodnjega dneva človekovih pravic zbrali okoli dva milijona podpisov na peticijo, ki bi jo potem 10. decembra 1977 izročili Združenim narodom.

„Amnesty international“ je mednarodna organizacija, ki se bori za osvoboditev političnih jetnikov ne glede na njihovo politično prepričanje ali narodno pripadnost, raso, jezik in veroizpoved. V letošnjem poročilu ta organizacija navaja, da je

danes po vsem svetu približno 1 milijon ljudi v zaporu iz političnih razlogov. Prav tako ugotavljajo, da v 112 držav sveta prihaja do kršitev človekovih pravic, medtem ko se v 60 državah redno ali občasno poslužujejo pri zasliševanjih tudi raznih oblik mučenja.

Kršenje najbolj osnovnih človekovih pravic žal ne pozna meja; v številnih državah pa so take kršitve kar na dnevem redu ter so že prerasle v sistem. To se na primer dogaja v številnih državah Latinske Amerike, še posebno pa v Čilu, v Argentini in v Urugvaju. Prav tako ne vzdržan je položaj tudi na jugu Afrike, kjer rasistični režimi uveljavljajo zloglasno politiko apartheida.

Zato se demokratične organizacije po vsem svetu združujejo v raznih akcijah z namenom, da bi se razširil in okrepljen boj proti vsem oblikam kršenja človekovih pravic.

Državna pogodba

ni neka splošna odveza, marveč nalaga tudi dolžnosti

Dnevu človekovih pravic 10. decembra je koroška deželna sekcija Avstrijske lige za človekove pravice tudi letos namenila svečanost, ki so se je udeležili številni člani te organizacije. V okviru prireditve, ki je bila v celovski galeriji Hildebrand, je govoril univ. prof. dr. Norbert Schausberger o človekovih pravicah in politični vzgoji.

Predavatelj je opozoril, da še danes v 112 državah sveta prezirajo in kršijo človekove pravice, v približno 60 državah pa se celo poslužujejo različnih oblik mučenja. Vendar pa uveljavitev človekovih

pravic kljub temu trenutno še negativnemu stanju ni več nek nedosegljiv ideal. Pozitivni razvoj v tej smeri je med drugim pripisati tudi dejstvu, da je sleherni kršitev človekovih pravic danes povezana s slabo vestjo pred svetovno javnostjo.

Po kratkem prikazu razvoja človekovih pravic tekom zgodovine je predavatelj tekel na bolj perečo tematiko — na različno pojmovanje človekovih pravic v zapadnem svetu (kjer postavljajo v ospredje individuum, torej pravice posameznika) in na vzhodu (kjer prevladuje prepričanje, da šele uveljavitev pravic kolektiva omogoča uveljavitev pravic posameznika).

Ko je govoril o vprašanju človekovih pravic v povezavi s politično vzgojo, je dr. Schausberger specifično za avstrijske razmere poudaril, da to ni toliko pravno marveč je predvsem pedagoško, vzgojno vprašanje. Omenil je pomen „premagovanja“ nacistične preteklosti in dejal, da Avstriji na področju človekovih pravic ne vidijo lastnih problemov, temveč jih opazijo le izven svojih meja. Glede državne pogodbe pa nekateri mislijo, da so z njo dobili neko splošno odvezo, da se jim ni več treba baviti z nacistično preteklostjo. Kot cilj politične vzgoje je navedel predavatelj pripravljeno, da posameznik revidira svoje zadržanje in ravna v skladu s vojimi novimi spoznanji.

Referatu je sledila krajša diskusija, ki je pokazala, da prav ravnanje nekaterih političnih faktorjev ni v nobenem skladu z znanjem, ki ga prav gotovo imajo; tako ravnanje pa se navadno imenuje politični oportunitizem.

Stališče mednarodne ustanove IDI:

Določila državne pogodbe

je treba takoj izpolniti ne glede na številčno moč manjšine

Med ustanovami, ki so v zadnjem času zavzele stališče k nedavnemu jezikovnemu štetju v Avstriji in splah k avstrijski manjšinski politiki, je tudi tako imenovani „Internationales Dialekt Institut“, ki ima svoj sedež na Dunaju, je pa — kot pove že ime — mednarodna ustanova. Predsednik IDI je prof. dr. Ferdinand Hoffmann s pedagoške visoke šole v Walfertingenu na Luksemburškem.

Ta ustanova je v zvezi z jezikovnim štetjem in „jezikovnim bojem“ na Koroškem izdala posebno izjavo, v kateri pravi, da med njene glavne naloge spada tudi obramba jezikovnih pravic etničnih manjšin. IDI poudarja, da sodi pravica do lastnega jezika med „neomajne človekove pravice“; hkrati pa opozarja, da so v tem smislu urejene tudi pravice manjšin po avstrijski državni pogodbi, „zato morajo biti tozadevna določila državne pogodbe brez odlašanja uresničena ne glede na rezultate jezikovnega štetja.“

Nadalje IDI jezikovno štetje z dne 14. novembra smatra za instrument zameglitve dejanskega jezikovnega položaja, ker so imeli pripadniki slovenske manjšine vzrok, da iz strahu pred zapostavljanjem v svojih državljskih pravicah navedejo neresnične podatke. Omenjeni institut odločno obsoja dejstvo, da je bil v državni pogodbi pravno in ustavnopravno rešeni jezikovni problem s štetjem prefunkcioniran v narodnostni boj, ter opozarja, da „fašistoidni značaj narodnostnega boja na Koroškem, kjer se pravno utemeljene in racionalno pregledne pravice etnične manjšine zožujejo in zatirajo z emocionalno usmerjenimi akcijami večine“.

Ob koncu je IDI zvezno vlado na Dunaju pozval, naj k zmanjšanju napetosti položaja na Koroškem prispeva s tem, da takoj izpolni jezikovno-politična določila državne pogodbe.

Revolucionarne tradicije

pedagoškega in znanstvenega dela

Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo v Ljubljani obhaja letos 15-letnico svojega obstoja in delovanja. Ob praznovanju tega jubileja je bila minuli teden svečanost, na kateri so se zbrali najvišji predstavniki družbenopolitičnega življenja Slovenije, slavnostni govornik pa je bil sekretar IK predsedstva CK ZK Jugoslavije Stane Dolanc, ki je bil svoječasno tudi direktor tega visokošolskega zavoda.

„Pedagoško in znanstvenoraziskovalno delo lahko uspešno razvijamo le, če to temelji in se ustvarjalno razvija na revolucionarnih tradicijah našega delavskega gibanja, marksistične teorije ter na dosežkih in ciljih naše socialistične revolucije in graditve samoupravljanja,“ je poudaril Stane Dolanc. Znanstveno iskanje resnice o stanju, pojavih in odnosih v družbi, kakor tudi pedagoško delo na področju družbenih ved ne moreta biti monopol katere koli znanstvene ali druge ustanove, še manj pa skupine ali posameznikov. „V resnici je to dolžnost in stvarna potreba vseh subjektov naše socialistične graditve, slehernega člana naše skupnosti.“

Samoupravna praksa je neizčrpen vir tem, ki pomenijo izziv za slehernega znanstvenega delavca, ki se resno loteva svojega dela, je menil govornik. Tu ne bodo mogli pomagati tisti znanstveniki, ki se zadovoljujejo z vlogo znanosti, ki je pretežno registratorska, opazovalna, nemočna do prakse, dogmatska, apologetična in podobno. Plodno je lahko le resnično humanistično angažiranje za enotnost znanosti in revolu-

cionarnih sprememb družbenih odnosov ter proizvodnih sil.

Prav tako pa je Dolanc orisal tudi vlogo in pomen novinarstva in dejal, „da potrebujemo novinarje, ki ne bodo poznali le objektivnih zakonitosti, gonilnih sil in mehanizma družbenega razvoja, temveč da bodo hkrati tudi aktivno, angažirano in strokovno vplivali na reševanje tekočih družbenih problemov s pozicije generalne linije našega naprednega gledanja“.

Dan mladosti

prihodnje leto posebno svečan

Dan mladosti, ki ga v Jugoslaviji obhajajo vsako leto 25. maja in je posvečen rojstnemu dnevu predsednika Tita, bo v letu 1977 posebno svečan. Osrednji dogodek, ki bo opredelil značaj proslave tega dneva, bosta 40-letnica, odkar je prišel Tito na čelo partije, in njegov 85. rojstni dan.

Poleg tega bodo ob Dnevu mladosti tudi pokazali, koliko je mladina prispevala k izgradnji socialistične skupnosti. Med drugim bodo v tem okviru proslavili tudi 30. obletnico začetka gradnje mladinske proge Samac—Sarajevo (kjer je z dvema delovnima brigadama sodelovala tudi naša mladina — op. ured.).

Osrednja proslava Dneva mladosti bo kot doslej v Beogradu, poprej pa bodo številne prireditve in slavnosti že po republikah in pokrajinah.

Slovenci v Ameriki

podpirajo naš boj za pravice

Glavni odbor Slovenske narodne podpore jednote, ki ima sedež v Chicagu (predstavniki te največje, napredno usmerjene organizacije Slovencev v Ameriki so letos poleti obiskali tudi osrednji organizaciji koroških Slovencev v Celovcu — op. ured.), je na eni izmed jesenskih sej razpravljal tudi o boju koroških Slovencev za dosego pravic, zagotovljenih v členu 7 državne pogodbe. V tej zvezi je SNPJ sprejela posebno spomenico, v kateri je izrazila vso podporo našemu boju, hkrati pa obsodila avstrijsko vlado zaradi kršenja državne pogodbe. Spomenico so poslali Združenim narodom, vladi ZDA v Washington in drugim forumom.

Na isti seji je glavni odbor SNPJ tudi sprejel sklep, da začne s široko nabiralno akcijo kot pomoč za odpravo posledic potresa na Tolminkem. Iz poročil v njihovem glasilu „Prosveta“ je razvidno, da je ta akcija naletela med ameriškimi rojaki na širok odziv. Bratsko solidarnost so člani SNPJ izpričali že svoječasno ob potresu v Skopju, ko so zbrali nad 15.000 dolarjev.

Manjšini, ki se bori za obstoj

ni mogoče očitati nacionalizma

Minuli petek je imelo Avstrijsko-jugoslovansko društvo na Koroškem svoj redni občni zbor. V navzočnosti lepega števila članov in častnih gostov, med katerimi je bil tudi jugoslovanski generalni konzul v Celovcu Bojan Lubej, je dosedanji odbor podal poročilo o minuli delovni dobi. Navedenih je bilo precej aktivnosti: predvsem so bili prirejani številni izleti v razne predele Jugoslavije, pa tudi predavanja in podobne prireditve so služile medsebojnemu spoznavanju.

Občni zbor je v bistvu potrdil dosedanje vodstvo pod predstvom bivšega namestnika deželnega glavarja Matije Krassnigga, mesto deželnega poslovodje društva pa je namesto umrlega urednika R. B. Blatnika prevzel dosedanji tajnik Werner M. Pressl.

Na občnem zboru je bilo govora tudi o vprašanju slovenske narodne skupnosti na Koroškem, saj je prav od reševanja in ureditve tega problema — kakor je Jugoslavija že ponovno zelo jasno poudarila — v veliki meri odvisno, kako se razvijajo odnosi in sodelovanje med Avstrijo in Jugoslavijo. Vendar pa je med razpravo o posebni izjavi prišlo do bistveno različnih postavljanj: tistim, ki so mislili zadevo „urediti“ zelo enostavno s tem, da so obsodili nacionalizem tako na eni kot na drugi strani, je bilo nedvoumno povedano, da ni mogoče postavljati na isto raven napadalni nemški nacionalizem ter nacionalno prizadevanje slovenske narodne skupnosti, ki je v obrambi in se mora boriti za pravice, ki ji gre do ustavi in državni pogodbi.

Zaradi te neljube disharmonije, ki deloma temelji na nesporazumu, bo zadeva razčiščena na prvi seji novega deželnega vodstva Avstrijsko-jugoslovanskega društva na Koroškem.

Besedna umetnost Ivana Cankarja

predstavljena tudi na razstavi v Celovcu

V avli slovenske gimnazije v Celovcu, ki so jo napolnili dijaki s svojimi učitelji, pridružili pa so se jim tudi še številni častni gostje ter obiskovalci od zunaj, je bila prejšnji četrtek, tik pred obletnico smrti Ivana Cankarja, svečano odprta razstava Cankarjevih del, posvečena letošnji stoletnici umetnikovega rojstva.

Ravnatelj dr. Pavle Zablantnik je kot hišni gospodar in hkrati tudi v imenu prirediteljice Slovenske prosvetne zveze uvodoma pozdravil predsem generalnega konzula SFRJ v Celovcu Bojana Lubeja, ravnatelja Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani dr. Branka Berčiča in prof. Jara Dolarja, zastopnike deželnega šolskega sveta strokovnega nadzornika dr. Valentina Inzka, dr. Pavla Apovnika

ga in pomembnega delovanja je tudi predmetna razstava o Ivanu Cankarju, ki prič: o lepoti slovenske besede in o globini Cankarjeve misli. NUK jo je najprej priredila v Ljubljani, nato pa je bila prikazana tudi v Beogradu, v Skopju, na mednarodnem pisateljskem srečanju v Portorožu ter v Trstu, zdaj pa še tukaj v Celovcu. „Ivan Cankar je eden izmed vrhov slovenske kulture,“ je naglasil dr. Berčič, „s katerim se lahko merimo z evropsko kulturo. Ponosni smo nanj, kajti kdor ima take temelje, na njih lahko gradi svojo boljšo bodočnost.“

Kratko je spregovoril tudi ravnatelj Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani dr. Branka Berčič. Orisal je naloge in delo te slovenske nacionalne knjižnice, ki se vključuje v duhovni razvoj Slovencev in slovenskega sveta, s tem pa v mednarodno znanstveno delo. Primer in dokaz tega odgovorne-

ga in pomembnega delovanja je tudi predmetna razstava o Ivanu Cankarju, ki prič: o lepoti slovenske besede in o globini Cankarjeve misli. NUK jo je najprej priredila v Ljubljani, nato pa je bila prikazana tudi v Beogradu, v Skopju, na mednarodnem pisateljskem srečanju v Portorožu ter v Trstu, zdaj pa še tukaj v Celovcu. „Ivan Cankar je eden izmed vrhov slovenske kulture,“ je naglasil dr. Berčič, „s katerim se lahko merimo z evropsko kulturo. Ponosni smo nanj, kajti kdor ima take temelje, na njih lahko gradi svojo boljšo bodočnost.“

O Ivanu Cankarju in njegovem delu je v izbranih besedah spregovoril „avtor“ razstave prof. Jaro Dolar (njegova izvajanja objavljamo posebej — op. ured.), ki je potem tudi vodil po razstavi. Otvoritveno svečanost je obogatil s svojim nastopom mladinski pevski zbor pod vodstvom prof. Jožka Kovačiča, lepoto in globino Cankarjeve besede pa sta predstavila recitatorja z odlomki iz njegovih del.

Čeprav je celovška razstava „samo izbor izbora“, kot je dejal prof. Dolar, vendar prič: o neizmernem bogastvu, ki ga je ustvaril Ivan Cankar s svojimi umotvori. Začenja se z dunajskim obdobjem ter prikazuje revije, v katerih je Cankar objavljaval svoje nemške spise. Vidimo dela iz svetovne literature, ki jih je Cankar prebiral in se po njih zgledoval. Bežen pogled v njegovo življenje odpirajo osebni dokumenti in šolska spričevala. Toda pretežni del eksponatov predstavljajo seveda njegova dela: tukaj spoznamo njegove rokopise in prve natise, njegove risbe, prevode njegovih spisov v najrazličnejše tuje jezike, vsa doslej izdana zbrana dela, pa tudi razprave o njem in njegovem delu. Posebno zanimiva za nas so Cankarjeva dela, ki so izšla v Celovcu; največja dragocenost pa je prva izdaja „Eroflike“, ki je pri tedanjih čuvarjih reda in morale zbudila silno ogorčenje, tako da jo je škof Jeglič vellel pokupiti in sežgati.

Opozarjamo, da je razstava odprta le še danes in jutri, ko je na gimnaziji Dan staršev, in pripravljamo, da te priložnosti ne zamudite!

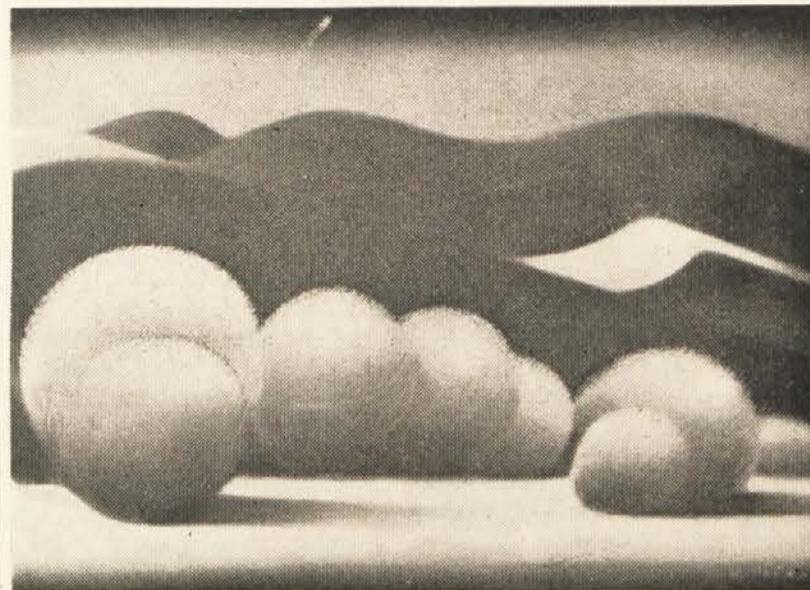
AULA SLOVENICA

CELOVEC, PAULITSCHGASSE 5—7

Vljudno Vas vabimo na razstavo pastelov
AKADEMSKEGA SLIKARJA

Karla Pečka

IZ SLOVENI GRADCA.

Razstava bo odprta do 23. decembra 1976, in sicer od ponedeljka do petka od 13. do 17. ure.

Izreden jubilej

Matice srbske v Novem Sadu

Najstarejša srbska kulturna ustanova — Matica srbska v Novem Sadu — obhaja letos izjemen jubilej — 150-letnico svojega obstoja in delovanja; ta svoj jubilej pa povezuje še s 30-letnico povojne založniške dejavnosti.

Ustanovljena je bila kot ustanova, ki naj bi gojila književnost, objavljala knjige in pripomogla k „razsvetljevanju naroda srbskega zdaj in odslej, nenehno in za vselej“. Zamisel ustanoviteljev je v poldrugem stoletju svojega obstoja izpolnjevala enkrat bolj drugič manj uspešno, kakor so to pač dovoljevale notranje in zunanje okoliščine. Vendar pa o tej njeni dejavnosti dovolj zgovorno prič: podatek, da je od leta 1827, ko sta izšli prvi njeni publikaciji, izdala doslej že več deset milijonov knjig.

Posebno plodno je njeno delo v povojnih treh desetletjih. Zdaj v njenem okviru deluje več kot 900 domačih in tujih znanstvenih delavcev; zdaj ima pet posebnih znanstvenih oddelkov, izdaja svoje zbornike, se lotiva in uresničuje projekte, ki imajo trajno vrednost za kulturo. V povojnih letih je pri Matici srbski izšlo že desetkrat več naslovov kot v prejšnjih 120 letih njenega delovanja. Tukaj velja posebej omeniti zbirko „Srbska književnost v sto knjigah“, ki je bila natisnjena v dveh milijonih izvodov; nato Slovar srbohrvatskega knjižnega jezika (ki so ga sestavljali več kot 20 let); prav tako Leksikon pisateljev Jugoslavije, katerega obsežnost potrjuje dejstvo, da bo v njem dobilo mesto več kot 10.000 pisateljev — od Cirila in Metoda pa do sodobnih ustvarjalcev. Zdaj potekajo priprave za skrbni biografski leksikon, svojo znanstveno dejavnost pa bo Matica nadaljevala z že začetim projektom raziskovanja likovne umetnosti Srbov od poraza Turkov do danes.

Dragoceno delo pa opravlja Matica tudi na področju približevanja kultur narodov in narodnosti Jugoslavije. V ta okvir sodijo obsežne zbirke, kot so na primer slovenska književnost v 30 knjigah, makedonska književnost v 10 knjigah, ali pa književnost Madžarov v Jugoslaviji v 5 knjigah.

„Moje delo je slutnja zarje, vsaka moja beseda in vse moje življenje“

Tako je zapisal Ivan Cankar, čigar stoletnico rojstva je letos proslavljaj ves lovenski narod, a ne samo slovenski, ampak vsi narodi Jugoslavije. Na letošnjem sestanku mednarodnega PEN kluba v Portorožu pa so ga počastili tudi najsilnejši evropski pisatelji, ki so brali vsak v svojem jeziku poglavje iz Hlapca Jerneja. Tedaj smo imeli priložnost, da smo poleg drugih jezikov lahko poslušali, kako zveni Cankarjeva beseda v kitajščini, ko nam je brala francoska oziroma angleška pisateljica Han Souyin.

Ko je Ivan Cankar ob pretoku stoletja s svojimi tovariši Otonom Zupančičem, Dragotinom Kettejem in Josipom Murnom prvič nastopil, je bila njegova domovina še močno zaostala dežela, ki se je zaradi gospodarskega, političnega in kulturnega pritiska mukoma in le počasi izvijala iz provincialnih spon.

Res je: imeli smo Trubarja, ki je dotlej nememu in gluhemu narodu odprl pot do izobrazbe v domačem, materinem jeziku; imeli smo Linhart, ki je s svojim Matičkom prvi ujel korak z revolucionarnim vrenjem svojega časa; imeli smo Kopitarja, čigar učenost je občudoval ves tedanji izobraženi svet; imeli smo Čopa, ki mu je bil po literarni razgledanosti v tedanji monarhiji le malokdo kos; imeli smo Prešerna, čigar pesem se je povzpela v družbo genialnih svetovnih pesnikov; imeli smo Miklošiča, ki je pisal zakone celi novi znanosti; imeli smo koroškega rojaka Jožefa Stefana, ki je med prvimi Evropejci prodiral v skrivnosti atomske fizike; imeli smo čudovitega pripovedovalca Josipa Jurčiča, čigar povest o Juriju Kozjaku bere mladina po vsem svetu (tudi v Vietnamu); imeli smo Simona Gregorčiča, ki je znal peti tako iz narodne duše, da so njegove pesmi čez noč ponarodele, kakor pač le pri redkih pesnikih na svetu...

Da, imeli smo — toda zavest naroda, ki je rodila te velike može, je klonila dan na dan pred ošabno nadutostjo tujcev, ki nam niso nehali dopovedovati, da smo le drobci (Völkersplitter) in da govorimo samo nekakšen idiom. Vse to je bilo. Bilo je pred pol stoletja tako še po vsej Sloveniji. Ob neki priliki je Cankar nevoljno a samozavestno vzkliknil: Ta zgodba je stara že tisoč let!

Da danes v Cankarjevi domovini o tej dobi lahko govorimo v preteklem času, je nemala zasługa te četverice — v prvi vrsti Ivana Cankarja, ki se jim imamo zahvaliti, da so Slovenci, ki so prebivali v štirih avstrijskih kronovinah, kljub skrajno neugodnim gospodarskim in političnim

Govor prof. Dolarja na otvoritvi Cankarjeve razstave v Celovcu

razmeram marsikatero izmed avstrijskih kronovin dohiteli in celo prehiteli ter se zdramili iz mrtvila.

K nam Slovencev so prišli literarni tokovi novega časa fin de siècle, dekadence, nova romantika, simbolizem in če hočete izraz iz likovne umetnosti secesija in impresionizem z Dunaja, pa tudi iz Münchna in Pariza. Ta struja je dobila že takoj spočetka kljub svetovljanstvu neke izrazito slovenske poteze; te poteze, ki so značilne za vso četverico, so se pri Cankarju oblikovale na način, ki je presejal čas in prostor.

Cankar je znal v nekaterih črticah pretresljivo opisati grozo osamelega srca sredi odtujenega sveta nič manj prepričevalno kot Kafka; znal je kopati po lastnem srcu in mu postavljati nepodkupljive etnične imperitive kakor Kierkegaard; znal je zaviti najgloblje misli v preprosto kmečko obleko kakor Tolstoj. Znal je prisluhniti bedi in trpljenju neozdravljivo bolnih otrok, znal pa je tudi

zakričati protest proti krivici, ki se dan na dan dogaja in napisal je zgodbo o Hlapcu Jerneju in njegovih pravici, ki je postala knjiga vodilja ponižanih in poteptanih po vsem svetu.

Toda, dragi rojaki, ali vam moram res pripovedovati vse to? Ali vam moram govoriti o Cankarjevem pomenu, o tistem pomenu, ki ga v svetu že dobro poznajo, saj so njegova dela prevedena na nič manj kakor 25 jezikov! Naj vam jih pa štejem, ker vam jih žal na tej razstavi ne moremo vseh pokazati: albanski, angleški, bolgarski, češki, danski, esperanto, jinski, francoski, hinduski, hrvatsko-srbski, italijanski, kitajski, lužiško-srbski, madžarski, makedonski, nemški, nizozemski, norveški, poljski, romunski, ruski, slovaški, španski, turški in ukrajinski.

Če upoštevamo kitajščino, angleščino, ruščino, španščino, francoščino in nemščino, lahko rečemo, da je Cankar dostopen milijardi in pol ljudi. — Tudi naklade njegovih del v drugih jezikih dose-gajo že skoro dva milijona izvodov, kar pomeni, da bi zmanjkalo Slovencev, če bi hotel držati vsak vsaj en izvod prevedenega Cankarja v svojih rokah.

Toda vrnimo se nazaj na domača tla. Ko odpiramo tu v Celovcu, kjer so izšla tri izmed njegovih 34 za časa življenja izdanih del, Cankarjevo razstavo, ki je seveda samo izbor izbora od tega, kar bi se o Cankarju lahko pokazalo, imamo namen, da nam Slovencev znova približamo avtorja, ki je izpovedal svojo globoko ljubezen do matere, do tiste matere, ki je tako skrbno pazila, da so njeni otroci govorili lepo slovensko. Svojemu sinu je vcepila tako silno ljubezen do materinščine, da je ta kljub desetletju, ki ga je preživel na Dunaju med tujimi ljudmi, znal pisati tako slovensko, ki zveni in poje kakor noben drug jezik na svetu.

Slovensko gledališče v Trstu se je predstavilo z zanimivo novostjo

Stalno slovensko gledališče v Trstu je zadnji petek začelo novo sezono z zanimivo novostjo — s krstno uprizoritvijo drame mladega slovenskega avtorja Frančka Rudolfa z naslovom „Koža megle“.

To besedilo je bilo izbrano iz priporočenih rezultatov letošnjega dramskega natečaja v okviru spominke 100-letnice Ivana Cankarja.

Vsebinsko je igra postavljena v čas vladavine Marije Terezije, dogaja se okoli leta 1750, v meglenih pokrajinah Dravskega polja, v času staroverskega spopada med zimo in pomladjo, med dobrim in zlim. Vojaki skušajo nasilno preprečiti pradedni obred kurentovanja, obred, ki pomeni za ljudi ptujske ravnine simbol plodnosti in avtohtonosti; preprečiti kurentovanje pomeni torej nasilje nad določenimi ljudmi. Gre torej za spopad na družbeni ravni ohranjanja imperialističnega nasilja, ki ga je ogrožala sleherni manifestacija avtohtone in prvobitne navade

podjarmljenega prebivalstva — ta spopad pa je hkrati tudi avtorjeva izpoved večno prisotni lastnosti v človeški naravi, ki jo s težavo in v dramskih konfliktih rešuje tudi človek sodobnosti.

Režiser Jože Babič, ki je pri dokončni definiciji besedila sodeloval z avtorjem, je izoblikoval uprizoritev kot izvirno vizijo „krute pravljice“ in se s tem izognil nevarnosti, da bi se uprizoritev izčrpala v imitaciji folklorne ljudske igre. Pri uprizoritvi sodeluje celotni ansambel Stalnega slovenskega gledališča, pomnožen z rednimi zunanji sodelavci. V glavnih vlogah nastopajo Lidija Kozlovič, Miranda Caharija, Zlata Rodošek, Joško Lukeš, Anton Petje in mnogi drugi. Sceno je napravil Drago Turina, kostume je oskrbela Anja Dolenčeva, izvirno glasbo je napisal Mojmir Sepe, etnografsko konzulenco o gibanju kurentov pa je posredoval Jože Štrafela iz Ptuja.

Začetek nove sezone v Stalnem slovenskem gledališču v Trstu je velikega pomena tudi zato, ker je tej vodilni kulturno-umetniški ustanovi Slovencev v Italiji očitno le uspelo prebroditi neštete ovire in težave, zaradi katerih je moralo gledališče zadnjo sezono neprostovoljno prekiniti. Zeleti bi bilo, da bi se v odnosu do te ustanove zavedale svojih obveznosti in jih v redu izpolnjevale predvsem tudi pristojne oblasti.

Riko Debenjak

dobitnik Herderjeve nagrade

Herderjevo nagrado za leto 1977 bo prejel znani slovenski slikar in grafik Riko Debenjak.

Te nagrade, ki jih podeljuje poseben sklad v Hamburgu, izročajo pa jih na dunajski univerzi, so namenjene za posebne dosežke na področjih književnosti, glasbe, slikarstva, kiparstva, arhitekture, narodpisja in spomeniškega varstva. Pri tem gre za dosežke pri razvoju in pospeševanju kulture ter pri zblizanju med narodi vzhodne in južne Evrope z ostalo Evropo ter nagrade vsako leto podelijo nagradencem iz Jugoslavije, Bolgarije, Grčije, Madžarske, Romunije, Češkoslovaške in Poljske.

Izmed Slovencev so doslej prejeli Herderjevo nagrado Lucijan M. Škerjanc, prof. dr. Niko Kuret, prof. dr. France Stele in prof. dr. Dragotin Cvetko, tokrat pa Riko Debenjak.

Obisk pri bratih na Primorskem

Mešani pevski zbor SPD „Danica“ iz Št. Vida v Podjuni gostoval v Trstu

Na povabilo Slovenske prosvetne zveze v Trstu je v soboto, dne 11. 12. 1976 gostoval v kulturnem domu v Trstu mešani pevski zbor prosvetnega društva „Danica“ iz Št. Vida v Podjuni.

Gostovanje našega pevskega zbora je ponoven korak v sodelovanju med SPZ v Celovcu in SPZ v Trstu, ki gojita že dolga leta zelo tesne kontakte na kulturnem področju. Neštetokrat so naši koroški zbori že gostovali med slovenskimi rojaki v Italiji, ali naj je bilo to v Trstu samem, Križu pri Trstu, Dolini pri Trstu ali kje drugje med slovenskimi zamejci v Italiji. Velikokrat pa so slovenski zbori iz Italije, včlanjeni v SPZ Trst gostovali pri nas na Koroškem in navduševali naše ljudi. Tu nam je predvsem nepozaben spomin na nastop partizanskega pevskega zbora letos v Celovcu in pa na Robežu.

Kakor pri nas na Koroškem, tako tudi v Italiji kažejo Slovenci močno kulturno dejavnost, saj je ravno kultura tista, ki pravzaprav oblikuje lik vsakega naroda. Slovenska pesem in pa slovenska beseda pa danes odmevata in donita močneje kot kdaj koli prej. Problemi nas koroških Slovencev kakor tudi težave zamejskih Slovencev, raztrešenih širom sveta pa so privedle do tega, da se danes naš narod zaveda nalogo, ki so mu jih naložili predniki, da naj gojimo kulturno politično dejavnost in ustvarjalnost ter da se postavimo v bran tistim silam, ki nas ne želijo.

In ravno ta kulturna ustvarjalnost je privedla do tega, da je danes slovenska pesem priznana po vsem svetu. Za primer naj tu navedemo Slovenski oket.

Zavedajoč se vsega tega, so se v soboto popoldne odpravili pevci Slovenskega prosvetnega društva „Danica“ na rajžo proti Trstu. Pot jih je vodila do Podkloštra, preko Kanalske doline, Furlanije, mimo tistih krajev, kjer je pred nekaj meseci hud potres terjal življenje tihkih ljudi, in kjer je ta naravna katastrofa opustošila številne kraje.

Na večer so se pevci pripeljali v Trst. Polem, ko so se malo okrep-

čali, so takoj pričeli s pripravami za nastop. Ob pol deveti uri pa je bil nastop v lepem kulturnem domu v Trstu. Na koncertu, ki se je odvijal pod geslom „pesem v prijateljstvu“ je nastopalo šest pevskih zborov iz Trsta, Furlanije, Slovenije ter naš zbor.

Po pozdravnem govoru predsednika SPZ Trst, tov. Palčiča, ki je izrekel dobrodošlico pevcem, je kot prvi nastopil mešani pevski zbor SPD „Danica“ in zapel štiri pesmi. Občinstvo je honoriralo ubrano petje našega zbora z močnim aplavzom. Nato so nastopili še ostali zbori, med njimi moški pevski zbor „Vres“ iz Prevalj, in pokazali visoko raven slovenske kulture. Uspeli koncert je potekel v zadovoljstvo vseh navzočih.

Po kratki pogostitvi, se je koroški

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku vabi na lutkovno predstavo

ŽOGICA MAROGICA

ki bo v nedeljo 19. decembra 1976 ob 10.30 uri pri Schwarzlu v Pliberku.

Nastopa: Lutkovni oder 76 — Dravograd

Prisrčno vabljeni!

Strokovna šola za ženske poklice in njen pomen za naša dekleta

Strokovna šola za ženske poklice, ki jo vodijo šolske sestre v Št. Jakobu v Rožu, je imela včeraj dan odprtih vrat, kakor ga prirejajo vse državne poklicne strokovne srednje šole.

Namen tega dne je, olajšati z vpogledom v delovanje in ustroj raznih strokovnih šol dokončno odločitev svojega nadaljnjega šolanja vsem tistim, ki dokončujejo 8. razred obveznih šol.

Našim slovenskim dekletom je poleg obiska drugih državnih strokovnih šol dana posebna priložnost, da nadaljujejo svoje šolanje v obeh jezikih, v nemškem in slovenskem, v zavodu šolskih sester v Št. Jakobu v Rožu, kjer vodijo sestre Enoletno gospodinjstvo šolo in Triletno strokovno šolo za ženske poklice. V tekočem letu do zadnjega kotička zasedeni prostori v zavodu pričajo, da se naša dekleta in njihovi starši zavedajo vrednosti in pomena tovrstne šole.

Šoli dajeta vrednost dve postavki. Prva je v njeni dvojezičnosti, druga pa v strokovni izobrazbi, ki jo šola nudi. Ves razvoj in struktura življenja zadnjih let vedno bolj potrjuje potrebo in nujnost strokovne izobrazbe naše mladine. Vprašanje delovnih mest postaja vedno bolj kritično, vedno bolj pereče. Preusmeritev na strokovno področje, ki nudi vsestransko izobrazbo, je postala nujna potreba in dobrodošel izhod pri izobraževanju in pri nadaljnji zaposlitvi. Zato je za naša dekleta prava sreča, da so se šolske sestre pred leti odločile za tovrstno šolo.

Triletna strokovna šola namreč usposablja dekleta za kvalificirano delo in vodstvo v tujskem prometu in gostinstvu ter v raznih domovih in socialnih ustanovah. Poleg tega lahko postanejo absolventke te šole pisarniške in trgovske pomočnice. Ta šola je tudi dobra priprava za študij socialnih in pedagoških poklicev. Tako triletna kot enoletna gospodinjstva šola pa usposablja učence za samostojno vodstvo gospodinjstva in jih pripravljata na naloge materinstva.

Z obiskom obeh tipov šole zadosti učenka obveznosti obiska 9. šolskega leta. V oba tipa šole se sprejmejo učenke, ki so dovršile 8. šolsko stopnjo in vsaj delno obvladajo knjižni slovenski jezik, odnosno enega izmed slovenskih koroških dialektov.

Učenke imajo vse pravice, kot učenke državnih šol. V danih pogojih so deležne državnih podpor in dobivajo brezplačno učne knjige.

Šentjakobsko gledališče iz Ljubljane gostovalo na Koroškem

Šentjakobsko gledališče v Ljubljani je v sredo 8. decembra z veseljoigro v treh dejanjih Carla Goldonija „Lažnik“ gostovalo v kulturnem domu v Borovljah in v farni dvorani v Škocijanu. Obe prireditvi sta bili odlično obiskani, kar zgovorno potrjuje, da imamo koroški Slovenci veliko zanimanje za odrsko umetnost, posebno še za tako, ki nam jo posredujejo takšni odri, kot je šentjakobsko gledališče v Ljubljani.

Režijo te nad vse uspele komedije ima Vesna Arhar, kateri gre v glavnem zahvala, da je potek tega komada potekal brezhibno in harmonično. Za glasbeno spremljavo je skrbel odlični orkester B. Lesjaka.

Vsebinsko je avtor Goldoni v komediji prišel do izraza predvsem v tem, da je svojim osebam dodal svežino do življenja, ljubezenskega sprenevedanja in poigravanja ter koketiranja in da junaki ne razmišljajo o svetu morale in nemorale, ker so navivno nedolžno sproščeni, bistri in vsekakor simpatični. Prireditelj obeh odlično uspešnih prireditvi je bila Krščanska kulturna zveza v Celovcu.

zbor odpeljal v Staro Gorico, kjer so pevci prenočili. V nedeljo zjutraj se je zbor vračal po isti poti spet nazaj proti domu.

Pevci iz Podjune so se vrnili domov v prepričanju, da slovenska pesem tudi danes lahko navduši, da je slovenska beseda tista, ki združuje Slovence širom sveta, da jim pesem pomaga preboleti številne krivice in da kulturna ustvarjalnost slovenskega naroda nikakor ne zaostaja za kulturno dejavnostjo drugih narodov. Pa še eno so odnesli naši pevci iz Trsta: namreč prepričanje, da se morajo nadaljevati stiki s slovenskimi kulturnimi organizacijami onstran meja, saj skupna pesem močno dviga samozavest slovenskega človeka.

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni vabi na veseljoigro

SKUPNO STANOVANJE

ki bo v nedeljo 19. decembra 1976 ob 14. uri pri Voglu v Št. Primožu.

Gostuje: Igralska skupina prosvetnega društva „Jezerko“

Režija: Mirko Cegnar

Gostje z Jezerskega se bodo tudi tokrat predstavili z odlično igro, ki je naše ljubitelje odrske umetnosti vedno znova navdušila.

Prisrčno vabljeni!

Gripiče

Koncem novembra je v Gripičah umrl ugledni kmet Alojzij Hochkofler pd. Uštin. Star je bil 76 let. Bil je skromen in nesebičen. V vaški skupnosti je radevoljno prevzel brezplačne funkcije. Ze kot petnajstletnik je moral braniti domovino, ko so Italijani leta 1915 napovedali Avstriji vojno in tako je kot takoimenovani „Jungschütze“ na Višarjah slišal krogle žvižgati. Leta 1942 pa je bil izseljen (sicer so ga po nekaj dneh spet izpustili). Bil je izvrsten pevec in kot tak je bil zvest član cerkvenega zbora v Št. Lenartu pri Sedmih studencih. V slovo so se mu domači pevci oddolžili s slovenskim petjem pred domačo hišo, pri maši in ob odprtem grobu. Domači župnik Avguštin Čebul je opravil pogrebni obred in se mu ob tej priložnosti prisrčno zahvalil za dolgoletno zvestobo slovenskemu cerkvenemu petju. Rajnega bomo ohranili v lepem spominu, svojcem in sorodnikom pa izrekamo naše iskreno sožalje.

„Vascit pr Zile“ na šentjakobskem odru

Mešani pevski zbor SPD „Rož“ v Št. Jakobu v Rožu je v nedeljo v farni dvorani v Št. Jakobu priredil pevski koncert, ki se je odvijal pod motom „Vascit pr Zile“. Nadvse lepo uspeli koncert, na katerem je sodelovala tudi Akademsko folklorna skupina „France Marolt“ iz Ljubljane, je bil nagradjen z navdušenim aplavzom in seveda tudi z ogromno udeležbo prijateljev lepe slovenske pesmi.

Glavno zaslugu za pripravo in izvedbo koncerta je vsekakor treba pripisati dirigentu, pobudniku in organizatorju Lajku Milisavljeviču, ki je ponovno pokazal, da v zboru, v katerem vlada prava harmonija med pevci in dirigentom, ni nič nemogočega.

V bogatem pevskem koncertnem sporedu, ki je obsegal kar 23 pesmi, so izvajali prvič 16 pesmi. Lepo ubrano petje pa je popestrila še Akademsko folklorna skupina s plesom in glasbo, tako, da nedeljski koncert lahko smatramo za najpomembnejši kulturni dogodek zadnjih let v Št. Jakobu.

Ko smo poslušali in sledili izvajanjem pevcev in folkloristov, smo se nehotе čutili časovno prestavljene nazaj v liste čase, ko se je ziljska svatba še masovno odvijala v srednji Zilji. Originalne pestre ziljske noše in zapeljivo brhki ples ter posebnost petja, ki je v tem, da nikoli ne začno vsi glasovi hkrati in da pojejo večglasno (celo petglasno) — kajti Ziljani uživajo v večglasnem petju — so bile fiste posebnosti, ki so presenetile in hkrati zadivile vsakega poslušalca, tako da so nastopajoči bili upravičeno nagradjeni z burnim in dolgotrajajočim aplavzom, kateremu so se pevci oddolžili že z dvema dodatnima pesmima.

Povezovalne besede med posameznimi pesmimi in prizori je suvereno opravil učitelj Tone Šticker.

V zvezi s koncertom naj še omenimo, da je pevski zbor izdal lepo ilustrirano brošuro z naslovom — Vascit pr Zile, ki jo je založila Slovenska prosvetna zveza.

Domžale - Ljubljana

Pred nedavnim je praznovala svoj 90. rojstni dan gospa Neža Martinz rojena Müller, ki izhaja iz ugledne Fonarjeve družine v Bačah ob Baškem jezeru. Svoječas se je poročila v Lužice v Kanalski dolini, kjer še danes stoji njena hi-

šica. Zadnja leta pa živi pri hčerki v Domžalah. Kljub letom z velikim zanimanjem in občudovanjem vredno pozornostjo spremlja dogajanja na Koroškem, kjer živijo njeni rojaki, tako da je z najnovejšim položajem stalno na tekočem.

Dvorec pri Štebnu

Konec novembra sta Marija in Jožko Ožgan iz Dvorca praznovala petindvajsetletnico poroke. Jožko je vnuk znane Bökove družine, ki je v drugi svetovni vojni tako tragično prišla v smrt. Slovesnost srebrne poroke so s svojim lepim in ubranim petjem oplešali pevci Slovenskega prosvetnega društva „Je pa — Baško jezero“ in tako dali slovesnosti še bolj prazničen značaj. V čast slavljencema je v jedrnatih in toplih besedah spregovoril domači župnik, dekan in kanonik Filip Millionig.

Številnim čestitkam se pridružujemo z željo, da bi zdrava in srečna obhajala tudi naslednje jubilejne poroke.

Koroški rojak Jože Rajhman umrl

V torek 7. decembra smo spremili k zadnjemu počitku na celjsko pokopališče 85-letnega koroškega rojaka Rajhmana Jožeta, profesorja v poklju.

Jože Rajhman izvira iz znane Jeseničevke družine v Lipi nad Vrbo. Kot kmečki sin se je izučil krojaške obrti in kot kvalificiran krojaški pomočnik je študiral na učiteljski v Mariboru. Po zlomu Avstro-ogerske monarhije je sodeloval v plebiscitnih bojih. Takrat je bila napadena rojstna hiša v Lipi, kjer je njegov 70-letni oče dobil tri strele v kolek in nogi. Po plebiscitu zanj seveda ni bilo več prostora v Avstriji. Umaknil se je v Jugoslavijo, kjer je služboval za učitelja. Leta 1923 je diplomiral na višji pedagoški šoli v Zagrebu in nato služboval na meščanski šoli v Celju. Po nemški okupaciji Jugoslavije je bil pokojni med prvimi artileranci v Celju. Takrat ga je zaslišal sam Himmler. In ker se ni hotel priznati za Nemca kljub nemškemu imenu, ga je obsodil na smrt z besedami: „Vi ste narodni izdajalec! Z vami bomo nekaj drugega ukrenili!“ Izselili so ga v Cuprijo v Srbiji, kjer se je zaposlil kot krojaški pomočnik. Da je mogel prebrati številno družino, je bil prisiljen napraviti mojstrski izpit iz krojaštva, pozneje pa je moral kot talec ponoči stražiti železniške proge okoli Niša. V sled podhranjenosti je postal tuberkulozen. Po osvoboditvi je ozdravel in vse svoje sile ponovno vložil v dobrobit opustošene domovine. To je

bila trpka „Odisejada“ koroškega rojaka in to samo zato, ker je ostal zvest svojemu ljudstvu.

Pokojni Jože Rajhman je bil zvest bralec Slovenskega vestnika, katerega je prebiral z veliko ljubeznijo in tako bil vedno na tekočem, kaj se dogaja v njegovi ožji domovini.

Jožeta Rajhmana bomo ohranili v častnem spominu, svojcem in sorodnikom izrekamo naše globoko sožalje.

„Okno k človeku“

Jugoslovanski naivci razstavljajo v Celovcu

Včeraj je bila v galeriji mestne hiše v Celovcu odprta razstava jugoslovanske naivne umetnosti. Razstava z naslovom „Okno k človeku“ obsega dve generaciji umetnikov-naivcev, s katerimi je Jugoslavija in njena umetnost zaslovela po vsem svetu. Z izbranimi deli so zastopani umetniki Dragan Gažič, Mato in Milan Generalič, Stjepan Ivanec, Ivan Lacković-Croata in Branko Lovak, ki se predstavljajo s slikami na steklu, z lesenimi skulpturami in z risbami.

Razstava jugoslovanskih naivcev je brez dvoma poseben dogodek za ljubitelje umetnosti.

V počastitev 100-letnice rojstva Ivana Cankarja prireja Slovenska prosvetna zveza

razstavo Cankarjevih del

v avli Zvezne gimnazije za Slovence v Celovcu, Ebentaler Str. 14

Razstava bo odprta samo še danes in jutri in sicer od 14.—18. ure

Ogled izredno zanimive in poučne razstave iskreno priporočamo.

Pevski zbor KUD „Stane Žagar“ je zopet gostoval na Radišah

Slovensko prosvetno društvo na Radišah že dvanajst let goji prijateljske stike s Kulturno umetniškim društvom „Stane Žagar“ v Kropi. Do teh stikov je prišlo po posredovanju Slovenske prosvetne zveze, ki tudi pri drugih organizacijah vzpostavlja take kulturne vezi, saj so za slovensko narodno skupnost na Koroškem potrebne in koristne.

V teku minulih let je prišlo do številnih medsebojnih obiskov pevskih zborov in drugih skupin obeh društev. Preteklo soboto je pevski zbor KUD „Stane Žagar“ v okviru te povezave spet bil gost SPD Radiše in z zahtevnim pevskim sporedom nastopil v dvorani pri Taverju na Radišah. Drage goste je s svojo pesmijo najprej pozdravil domači pevski zbor, nato pa jim je v imenu radiškega prosvetnega društva izrekel besede dobrodošlice tajnik Tomaž Ogrs.

Številno občinstvo, ki je do kraja napolnilo dvorano pri Taverju, je ta večer imelo priložnost prisostvovati odličnemu sporedu koncerta, ki ga je izvajal moški zbor KUD „Stane Žagar“ pod vodstvom profesorja Egiya Gašperšiča. Slišali smo skladbe od Gallusa do sodobnih glasbenih ustvarjalcev. Zbor je pel ubrano in glasbeno dovršeno. Pa kaj bi to naglašali, saj kroparske pevce pri nas dobro poznamo. Moramo pa reči, da nas je kroparski zbor tokrat prijeto presenetil; na Radiše je prišel močno pojačen, med njimi je precej mladih pevcev

in kljub temu zbor na svoji kakovosti ni izgubil, marveč pridobil. To pa seveda zahteva od zbora mnogo truda, kajti brez vaje ni dobrega petja. Moški pevski zbor „Stane Žagar“ pa je v vseh petnajstih letih obstoja bil in je še kvaliteten komorni zbor. Sodi med tiste zборе v Sloveniji, ki imajo za seboj največje število nastopov in gostovanj. In tudi tozadevno je obisk kroparskih pevcev preteklo soboto bil majhen jubilej: na Radišah je izvedel svoj 800-ti nastop, kar je za amaterski zbor izredno veliko število nastopov. Od tega je sedem nastopov opravil na Radišah, nekaj pa tudi v drugih krajih naše dežele. Zato je prav, da prijateljem iz Kroke ob tej priložnosti izrečemo naše priznanje k uspešnemu nastopanju in s tem širjenju slovenske zborovske glasbe.

Koncert je res bil lepo kulturno doživetje. Obenem pa tudi ponovna utrditev tesnih prijateljskih vezi med prosvetaši na Radišah in v Kropi.

Ob tej priložnosti pa je prišlo tudi do izmenjave spominskih daril. S strani gostov pa je bila obljubljena vsestranska podpora, zlasti moralna ob boju koroških Slovencev za njihove narodnostne pravice. Radiški prosvetaši so se za izrečeno pripravljenost gostom zahvalili. Razumljivo pa so se na sobotnem obisku dogovorili za obisk radiških prosvetašev v Kropi in kroparskih na Koroškem.

Slovenska pesem pa ni donela le med koncertom, marveč tudi potem ob splošni družabnosti, katero so gostitelji priredili gostom. Slišati je bilo različne pesmi, ki so donele po dvorani, med njimi tudi koledniške, ki so jih gostje izvedli kol dodatek k sporedu, pa tudi potem. Slišali smo tudi borbeno partizansko pesem. In tako je prav, kajti dokler bo v naših srcih odločnost za življenje, bo živa tudi naša beseda in pesem. Oboje je na koncertu preteklo soboto ob gostovanju gostov iz Kroke prišlo do izraza.

ČESTITAMO

V ponedeljek 6. decembra je žolski ravnatelj s Kostanj Kristi Zeichen obhajal 50-letnico svojega življenja.

K temu jubileju iskreno čestitamo.

Vedno nam bo za vzor

Eno leto manj kot pred sto leti se je v Ljubljani 10. decembra 1877 rodil planinski in krajski leposlovec dr. Josip Ciril Oblak, ki je v organiziranem slovenskem planinstvu na Koroškem igral veliko in pomembno vlogo. Poleg tega da je bil velik prijatelj največjega slovenskega pisatelja Ivana Cankarja, je bil tudi, kar je za naše planince na Koroškem še posebne važnosti, pobudnik, da se Ziljsko podružnico (ustanovljeno 1900) preimenuje v Koroško podružnico Slovenskega planinskega društva s sedežem v Celovcu. Na obnem zboru leta 1907 v Celovcu, so njegov predlog uresničili. Poleg predsednika Franceta Grafenauerja (ponovno potrjen) je bil dr. Oblak izvoljen za tajnika in obenem blagajnika društva, ki je predhodnik sedanjega Slovenskega planinskega društva v Celovcu.

Po predhodnem študiju na dunajski pravni fakulteti je bil leta 1903 promoviran za doktorja prava na graški univerzi. Leta 1906 se je preselil v Celovec, kjer je kot odvetniški kandidat posloval najprej v pisarni dr. J. Brejca, nato pa pri drugem slovenskem odvetniku dr. Ferdinandu Millerju. Kot navdušen planinec in velik prijatelj Koroške, se je najprej vključil v Ziljsko podružnico, potem pa kot že omenjeno deloval pri Koroški podružnici. Za časa njegovega tajnikovanja je znano, da je napravil prvo markacijo iz Zihpolja do Borovelj, kjer je na bihi pri železniški postaji namestil slovenski oz. dvojezični kažipot. Ko je markiral bližnjico iz Bistrice v R. proti St. Jakobu, so ga domači nasprotniki dejansko napadli, neki nemški list pa je nato prinesel članek, v katerem je porogljivo razglasil, da hodi po Rožu človek, menda celo doktor prava, „ein Windischer Heiland“, ki nima drugega posla, kakor da maže drevesa in skale ter misli, da bo z mazarijami svojega čopiča izpremenil nemški značaj pokrajine v „vindišarskega“. Škoda je le, da je to njegovo delo naletelo pri lastnih pristaših na odpor in da so mu celo omejili njegov delokrog. Na naslednjem letnem občnem zboru društva je v poslovičnem govoru poudaril veliki pomen planinskih društev tudi v narodnem oziru, ker s svojim delovanjem krepijo narodno zavest med ljudstvom. Z njegovim odhodom se je začela rakova pot organiziranega slovenskega planinstva na Koroškem in je dokončno umrlo s pričetkom prve svetovne vojne.

Skoro 40 let je moralo preteči, da so slovenski planinci — to je bila seveda popolnoma nova planinska generacija — leta 1953 spet obnovili slovensko planinsko organizacijo — Slovensko planinsko društvo v Ce-

lovcu. Prepričani smo, da če ne bi metali dr. Oblaku polena pod noge tudi ne bi moglo priti do več desetletij trajajoče „pauze“. Plamen, ki ga je s svojim odločnim delom zanel dr. Oblak, po njegovem odhodu ni popolnoma ugasnil — iskere so še tlele in ponovno je vzplamtel ogenj, ki ga slovenski planinci na Koroškem čuvamo s svojim vsestranskim delom in neizmernim idealizmom. Po odhodu leta 1909 v Ljubljano je v Trstu leta 1910 naredil odvetniški izpit in nato v Ljubljani odprl odvetniško pisarno, kjer je posloval do upokojitve. Mnogo je potoval in tudi mnogo pisal. V gore pa je hodil najraje sam, kar mu je bilo tudi usodno. Ko se je septembra leta 1951 z izleta na Triglav ob slabem vremenu sam vračal v dolino, ni več živ dosegel doline. Šele po 22 mesecih so ga našli pod Ržjo. Truplo je bilo skoraj nepoškodovano, saj je bilo skoro dve leti konservirano v ledu.

V oporoki, ki jo je napisal že 35 let pred svojo smrtjo, je vse premišljal in nepremišljalno premoženje (imel je bogato knjižnico, večje gozdno posestvo itd.) zapustil ljubljanski univerzi in Slovenskemu planinskemu društvu, kar je značilen primer vzvišene kulturne miselnosti dr. J. C. Oblaka.

Slovenski planinci na Koroškem si štejejo v veliko čast, da so nekdanj imeli v svojih vrstah tako velikega in pomembnega človeka.

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku vabi na

SILVESTROVANJE

ki bo v petek 31. decembra 1976 ob 20. uri pri Schwarzlu v Pliberku.

Igrajo: Viški fantje
Na sporedu je tudi zabavni program in srečolov.

Prisrčno vabljeni!

Slovensko prosvetno društvo v Borovljah vabi na

DRUŽABNI POPOLDAN

ki bo na Štefanovo, v nedeljo 26. decembra 1976 ob 14.30 uri pri „Foltu“ v Slovenjem Plajberku.

Za družabnost bo skrbel društveni instrumentalni ansambel „Drava“.

Prisrčno vabljeni!

TRIBUNA BRALCEV — TRIBUNA BRALCEV — TRIBUNA BRALCEV

KHD: 1957 - 1977

K aktualnim dogajanjem prejemamo vedno spet razna mnenja in stališča iz krogov naših bralcev. Eden takšnih prispevkov je tudi ta, ki ga na prošnjo nekega naših umetniško navdihnenih somišljenikov objavljamo.

SO VERHALTEN SICH SPÖ, ÖVP UND FPÖ IN DER VOLKSGRUPPEN-FRAGE.

20 Jahre KHD, ach wie tut das Kärnten weh!

Jo, do gibt's bei nix zum Loch'n denn de Leit' de moch'n Soch'n: Teitsch, vom Tal bis an die Wond — alles kommt im braunen Gwond. Und wer nit zur Zählung geht, nicht auf Kärntens Seite steht.

Man vertritt daß alle hörn, mag das viele noch so störn, die Bevölkerung, die teitsche.

Dazu brauch'n's ka Mandat — Rote, Schwarze sind gonz stad, moch'n alles was die sog'n und kan Mucksa tun sie wog'n.

Denn wer wär schon so a Esel, daß er gern verliert sein Sessel; und die Parteien sind nit blöd, weil's jo um die Stimmen geht!

Und so herrsch'n's wie die Kaiser, weil alle sind so große Scheißer! Heil dir, du teitsche Eiche!

IVAN CANKAR

17

Zgodbe iz doline šentflorjanske

„Ni še mrak, še sije sonce... če bi me ljubil, bi prišel pred mrakom, ne bilo bi ga sonca mar; tako je prihajal nekoč... še predno sem pogledala prvokrat na tisto belo cesto, se je prikazal vesel pod kostanji in je hitel v klanec...“

Spominjala se je Ofelija in bilo jo je strah. Stala je v sencih, za širokim deblom skrita, da bi je ne ugledalo nepoklicano oko.

„Njegovo oko bi me videlo, še za tem širokim deblom bi me zaslutilo, samo če bi odprl okno v mestu, če bi se ozrl proti holmu... Ko me je ljubil, še okna ni odprl, skozi zastor je videl mojo temno obleko in moj obraz, v sencih, pod temi nizkimi vejami, za deblom, ko bi drugo oko komaj razločilo vrhe kostanjev... Nocoj me ne vidi.“

Ker je bila žalostna in trudna, je sedla pod kostanj, skrila je lica v dlani in nenadoma so vstali spomini, lepe misli so se vzdignile iz noči.

To je bil čas sladkih besed, velike pijanosti, življenja v soncu.

„Z menoj pojdeš, Ofelija, v lepe kraje, kamor naju kliče še lepša prihodnost. Izbral sem tebe, ker mi je ukazalo srce... kljub tej spodobni karieri...“

Ofelija je vztrepetala.

„Ali je govoril tako? Ali so bile takrat tako puste njegove besede, ali je šele legla nanje in na njih tiho lepoto vsa žalost sinočnjega večera? Kdaj so bile resnične? Ali so bile resnične tedaj, ali so zdaj pod senco te žalostne resnice? Ti Bog, mi razodeni resnico!“

Odkrila je obraz, ko je začutila solze na dlaneh. Obraz je odkrila in skozi meglo, ki je bila zastrla njene oči, se je ozrla osuplo v dolino. Mrak je bil tam. Nenadoma se je bilo

spustilo sonce za hribe in mirno so stali nad ravnino rdeči oblaki. Ves v temi je bil že potok, široka črna proga se je vila od mesta do kostanja; tudi pot ob vodi se ni več svetila.

„Ne pride!“ je prebledela Ofelija.

„Ne pride več; ob oknu stoji, ob široko odprtem, odgrnjenem in gleda proti holmu. Proti holmu gleda z neprijaznimi očmi, tiho se smeje, govori v svojem srcu: Zbogom, Ofelija, zbogom, oči, ki sem tolikokrat gledal vanje, videl v njih svojo mlado ljubezen in svojo največjo radost; zbogom, ustnice, ki sem jih tolikokrat poljubil in ki so mi bile studenec vseh posvetnih sladkosti; zbogom, bela lica, topla, žametna, ki sem jih tolikokrat božal in ki so sporočala mojim srečnim prstom tako prečuden pozdrav do mojega srca; in nazadnje še zbogom, prsi, ve golobici beli, ki sem naslonil nanju svojo glavo, da bi sanjal o paradizu!... Tako govori, ko sloni ob oknu in gleda proti holmu...“

Z zastrtimi, široko odprtimi očmi je strmela Ofelija proti mestu. Tiho so plavale sence od neba, njene oči jih niso videle. Sladek dvom je segel v njeno srce, tisti sladki dvom, ki je bridkosti tovariš, od Boga poslani.

„Ne sloni ob oknu! Ne vidi me, ne tolaži me z lažnimi besedami! Kaj se ni že zgodilo, v tistih lepih časih, ko še ni bilo bridkosti na svetu, da je prišel prepozno, da je v tej lepi noči pokleknil predme in objel moje noge in da sem mu oprostila, še predno sem ga ugledala?... Še se svetijo tam oblaki, še pride!“

In ker so upale njene oči, niso videle črnih senc, ki so pregrnile vso ravan in vso božjo zemljo. Ne potoka ni bilo več, ne poti, ne vrb, tiho je sopla noč v dolini. Iz mesta so svetile luči, trepetale so in mežikale, hudobna in neprijazna je bila njih tuja svetloba.

Hladen veter je zazibal kostanje. Dolgo je gledala v mesto Ofelija, gledala je na pot, ki so jo razločile v sencih njene žalostne oči, vso ravan je videla pod sabo in črne holme pod ugasujočim nebom, celo kmeta je opazila, ki se je vračal s polja tik pred mestom: golorok in gologlav je bil, motiko je imel na rami.

Kakor da bi bilo zastalo njeno srce: tako zastane srce,

kadar plane življenje preko brezna v neznano deželo.

Zastalo je njeno srce.

„Nisi prišel k meni; objubil si, da prideš, in nisi prišel; jaz pa pridem k tebi, ker bi rada, da ti vidim v oči, kadar ti porečem adijo za zmerom!“

Velik val se je prevrnil v tistem trenutku v njenem srcu. Nikoli se niso tako nasmehnille njene ustnice kakor tedaj, prej nikoli. Grenkoba je bila v nasmehu, skoro spoznanje je bilo v njem.

Tudi v srcu je bilo morda spoznanje, toda še je bilo upanje preveliko; velik je bil val, ki je bušnil ob skalo, ni bil prevelik.

„Noč je zdaj; svetle kakor zvezde so luči v mestu. Zdaj bi slišala od daleč njegov korak, tam pod vrbami bi ga slišala, na mehki poti. Zdaj bi slišala, če bi zaprl okno, če bi šel počasi po stopnicah, po trdem tlaku mimo gostilnice. Njegov glas bi razločila, če bi pozdravil na cesti tovariša ter se mimogrede razgovarjal z njim. Njegov pogled bi videla, če bi se nestrpen in zlovoljen ozrl proti holmu, na kostanje, k meni, in natanko bi razumela njegove besede, če bi izpregovoril: Ne zameri, prijatelj, mudi se mi, pozna je že noč! In pozdravljala bi ga od daleč z veselo, usmiljeno mislijo, ko bi hitel ob temni vodi in bi se oziral na kostanje, upajoč, obupajoč, in bi prosil v svojem srcu: Oprosti, draga, koprnal sem, dokoprneti nisem mogel! —“

Še so razločevale njene oči drobne, trepetajoče luči v mestu; ravan pa so bile vso že popile velike sence, rezko in resno so stali črni holmi pod svetlim obzorjem. Sredi neba se je zasvetila zvezda, zamežikala je in je trepetala samotna.

Ofelija je stopila izza kostanja; nad holmom je stal mesec velik in rdeč; Ofelija je gledala v mesec, ki se je vzpenjal naglo višje in je bil zmerom manjši in svetlejši. In bilo je, kakor da bi brala zapisano v tem hitečem mesecu:

„Ne pride več!“

„Nič več ne pride; čakala sem ga, on je stal ob oknu, slišala sem njegov tihi smeh in ga nisem razločila, ko se je oglašil nad menoj, v šumenju kostanjev...“

Vsem ni mogoče ugoditi

V hudi, goli jeseni je slaba predla gozdnim živalim.

Joče zajček v grmovju: „Hladno mi je, hudo mi je, ker sem bel, a vse listje je že odpadlo z grmovja, trava je že polegla, — nikjer se ne morem skriti hudobnim očem. Nadel sem si bel kožušček, a zemlja je črna, črna, vsakdo me vidi že od daleč vsakdo me preganja in lovi. Oh, prav gotovo bom propadel.“

Dogovorili so se zajec, ruševac in medved „Pridi k nam, ded Mraz, prinesi nam zimo!“

Ded Mraz je zastokal, prišel in vsipal vrečo snega na gozd. Vse je postalo belo. Medved in poslali sinico k dedu Mrazu. Je rekel: „No dobro! Hvala ti, ded Mraz.“ Zlezel je pod kup suhljadi, pokril ga je sneg in brloga ni bilo videti.

Zajec je rekel s pridržkom: „Hvala ti, ded Mraz. Zdaj me ne vidijo, belčka. Dober je tvoj pršič in topel. Toda sneg je mehak, rahel in moji sledovi se poznajo na njem. Kjerkoli ležem, povsod me najdejo.“

A ruševac — ta še hvala ni rekel. „Kakšna zima je to?“ je mrmral. „Snega ni niti do kolena. Zima za silo — kokošim v posmeh. Kaj bom torej jaz vso zimo mahedral na brezi?“

Ruševac se je zasmilil dedu Mrazu in začel je sipati sneg na zemljo iz velikih vreč. Pritisnil je mraz in kosmiči so bili drobni, drobni.

Ruševac je rekel: „No, to pa je nekaj!“ Zvalil se je z breze v sneg. Nočeval je v luknjici, toplo mu je bilo, ni ga bilo videti.

Zajec je rekel: „Kaj vendar počneš z menoj, ded Mraz. Misliš, da mi je lahko begati po ta-

kem snegu? Globoko, prav do ušes se pogrezam vanj. Če greš po stezi, te čaka tam lisica in pasti so postavljene. Usmili se me, pokrij vso površino snega z ledeno skorjo!“

Medved — ta ni ničesar dejal, samo spal je. Ded Mraz se je usmilil zajca. Podnevi se je začel sneg topiti, priteklo so kapljice vode pod suhljad in pod kupe mrtvih dreves. A ponoči se je pričel sneg po vrhu strjevati, zmrzovati v krepko ledeno skorjo.

Zajec je rekel: „Hvala ti, dedek Mraz. Zdaj je vse dobro. Po skorji hitim, ne padam v sneg, celo mojih sledov ni več videti.“

Toda ruševac se je hudoval: „Kaj si vendar storil, ded? Včeraj sem se zvalil v moker sneg, globlje sem se zakopal vanj, a zjutraj sem si skoraj razbil betico ob ledeni strehi nad seboj.“

A medved je takoj, ko je skočil iz brloga, zarjovel: „Uh, ti stavec! Kaj topiš sneg in zli-vaš vodo? Hlače si mi zmočil!“

Zbal se ga je dedek Mraz. „Oh, ti izbirč-neži!“ je govoril. „Vsakemu nekaj, pa vendar vsem ne ugodiš. Rajši jo pobrišem domov.“

No in res je šel. Gozdne živali pa niso dolgo tožile po njem. Saj jim je sinica kmalu privedla pomlad. A pomlad, sami veste, je prekrasna in vsem gozdnim živalim draga. Vse je utešila, vse razveselila.

Zima prihaja

Droben sneg tenko škreblija po listju orumenclem. Ogolele veje do neba v času neveselem.

Droben sneg tenko škreblija. Žalostno je na poljani. Preleteli prek polja na suhe veje so fazani.

Tudi jaz bi kam vzletel, da na žalost bi pozabil — sneg poti bo vse zamel, težko kam bom gazil.

Človek, ki je kupil smeh

V neki vasi je živel bogatin.

Kmetje so bili revni in da bi se mogli preživljati, so mu prodajali njihve, sadovnjake, biše, pohištvo, vse, kar je le šlo v denar.

Ko so čez nekaj let toliko obubožali, da niso imeli več kaj prodati, je bogatinu šnila v glavo misel, da bi mu prodali še svoj smeh.

Kmetje so začeli trkati na bogataševa vrata in mu prinašati smeh. Odslej v vsej vasi razen bogataša nihče ni imel pravice, da bi se smejal. Tako je postala tista vas najbolj žalostna vas na svetu.

Nekoga dne je bogatin poklical na trg vse kmete in jim začel pripovedovati šale ter se norčeval iz njih. Toda nihče se ni smejal, ker so bili vsi prodali svoj smeh.

Bogatin pa je dejal:

„Jaz se bom smejal za vas vse!“

In se je začel smejati:

„Zdaj se smejem namesto Petra: habaha-ha... Zdajle namesto Pavla: bibihibi...“

In se je smejal vedno bolj in bolj.

Ko se je začel smejati namesto dvanaestega kmeta, mu je od smeha pošla sapa in se je klavirno zadušil.

Tedaj se je smejala vsa vas.

Območja okoli Severnega in Južnega tečaja našega planeta uvrščamo v polarne predele. Sem sodita: na skrajnem severu Arktika in na skrajnem jugu Antarktika.

Arktika zajema Severno Ledeno morje ter več posameznih otočij in otokov. Največji od teh je Grenlandija. Arktika pa je ena izmed južnih celin.

Dobršen del teh pokrajin pokriva debela plast večnega ledu. Zaradi lomljenja polzečih ledenih skladov nastajajo ob morskih obalah ogromne gmote plavalnega ledu — ledene gore. Mrzli morski tokovi jih od kraja nastanka nosijo proti ekvatorju tako dolgo, dokler se v toplejših vodah popolnoma ne stopi. Ločimo arktične in antarktične ledene gore.

Arktične ledene gore nastajajo v glavnem na vzhodni obali Grenlandije. Letno se jih od ledenih sten odrta približno 15 tisoč. Nekateri med njimi so višje od 25-nadstropne stolpnice in

po več sto metrov dolge. Imajo značilne, divje raztrgane in slikovite oblike.

V nasprotju z arktičnimi ledenimi gorami so antarktične ledene gore precej nižje in zgoraj ravne. Se najbolj so podobne orjaškimi ploščam. Takšno obliko obdrže tako dolgo, dokler jim butajoči morski valovi ne iz-

okoli 60 navtičnih milj. Ena navtična milja meri 1852 m. To pomeni, da bi na plavajočo antarktično ledeno ploščo takšne razsežnosti zlahka položili ozemlje vse Slovenije.

Kljub mogočnosti plavajočih ledenih gor pa daje površen pogled nanje le medlo podobo o njihovi resnični velikosti, saj se

Ledene gore

dolbejo velikih valov in se začno topiti, nakar se zaradi premaknjenega težišča prevrnejo v vodi. Mornarji na ameriškem ledolomilcu „Glacier“ so med svojo vožnjo leta 1956 srečali eno izmed največjih plavajočih antarktičnih ledenih gor. Bila je dolga nad 200 in široka

ziblje nad valovi le 1/6 do 1/7 celotne ledene grmade. Njen preostali del sega še več sto metrov navzdol v temne oceanske globine.

Ker nosijo mrzli morski tokovi plavni led na severni polobli daleč proti jugu oziroma na južni polobli daleč proti severu, ogro-

žajo ledene gore v teh predelih dokaj živahen pomorski potniški in tovorni promet. Če trči v orjaško ledeno goro, se lahko potopi še tako velika ladja.

Ena največjih nesreč v zgodovini potniškega pomorskega prometa se je zgodila deset minut pred polnočjo 14. aprila 1912, ko je v ledeno goro s polno brzino 22 in pol vozla (tj. približno 40 km/h) zadel razkošni potniški parnik „Titanic“ na svoji prvi vožnji iz angleškega pristanišča Southampton v New York. Težko poškodovana ladja je potonila prej kot v treh urah. Pri tem je utonilo nad 1500 ljudi.

Dandanes, ko so parniki praviloma opremljeni s najmodernejšimi varnostnimi tehničnimi napravami, se je nevarnost trčenja s plavajočimi ledenimi gorami precej zmanjšala. Nemajhno zaslugo za varnejšo pomorsko plovo, zlasti v območju plavnega ledu, imata stalna letalska patroljna služba in izpopolnjene radarske naprave.

Hitela je v dolino; dolga, tenka senca je hitela z njo preko tihih travnikov, ob potoku, proti svetlemu mestu. Baš v tistem trenutku, ko je šla mimo svetilke, jo je srečal človek v dolgi suknji s privihanim ovratnikom; človek ji je pogledal mimogrede v obraz in se je hudo prestrašil; zakaj ta obraz je bil mrtvaški, trd in miren, kakor od belega kamna; tudi oči, globoke in temne, so gledale trdo in mirno.

Stopnice so bile temne in strme, toda stopala je varno, kakor da bi jo vodil za roko neviden vodnik.

Odpri se duri. Izba svetla, po izbi razmetana obleka, na mizi perilo in knjige, pred mizo velik, že do polovice poln kovčeg. Sredi izbe Polonij, ki prešteva in urejuje ovratnike, hrbet obrnjen proti durim.

Luč je zaplapolala v vetru, Polonij se je okrenil; omahnil je in obrtnel.

Ofelija je zaprla duri, stopila je k zofi, obesila je suk-njo, ki je ležala tam, preko stola in je sedla.

Ovratniki so padli na tla, Polonij je strmel in molčal, kolena so se mu tresla.

„Glej,“ je govorila Ofelija mirno in počasi, „ker ti nisi prišel, sem prišla jaz... K tebi prihajam...“

Njen život se je narahlo zazibal, morda se je bila zazibala tudi izba pred njenimi očmi in za hip je ugasnil njen glas. Samo za hip. Nato so se ozrle nanj njene oči, velike in mirne, brez očitanja, skoro brez življenja.

„K tebi prihajam... nikoli še nisem bila v tej izbi, nikoli me nisi vabil...“

Polonij je vzdignil rameni in zamahnil z rokama, kakor slab igralec, ki se smehlja jokavo, ne ve, kam bi z dolgimi rokami, se prestopa z noge na nogo in bi najrajši, da bi bila igra pri kraju.

„Nisi me vabil v to prijazno izbo, da bi ti kuhala čaja in da bi se razgovarjala o najini lepi ljubezni in o lepši prihodnosti. Jaz pa sem hudo želela, da bi stopila nekoč v to izbo s tako lahkim korakom, kakor prestopi človek domači prag, in da bi sedela za to mizo, na tej zofi povabljeni in poklicani. Ti si me vabil v gozd, tja si me klical, da sva se ljubila skrita človeškim očem; in vse tisto, kar je bilo meni

paradiž, je bilo tebi greh in sramota.“

Ofelija je sedela mirno na zofi, život nekoliko upognjen, roke sklenjene v naročju; tudi njen glas je bil zelo miren, brez strasti in žalosti, kakor da bi deklamirala dolgočasno šolsko nalogo. Polonij je stal ob mizi s tako nerodnim in bridkostnim smehljajem, kakor ga še ni bilo na njegovem obrazu; zamahnil je z levico, zamahnil z desnico, prestopal se je in stresal z glavo. Ko se je Ofelija oddehnila, je stopil korak bližje, odprl je dvakrat usta in je poskušal, da bi izpregovoril.

„Tako in tako... jaz sem nameraval... tako in tako...“

Ofelija ni slišala njegovih besed in je govorila dalje s tistim mirmim, dolgočasnim glasom, ki je bil Poloniju čisto neznan in ki ga je veliko bolj vznemirjal nego besede same in njih misel.

„Zdaj, ko nisi prišel, kakor si obljubil, sem prišla sama, da bi videla, kako se ti godi, ker sem se bala, da si bolan. Nisi bolan in vendar nisi prišel. Ne bom te vprašala, zakaj si ostal doma, ko si videl skozi to odprto okno, da te čakam pod kostanji; kajti vsak človek ima svoje skrivnosti. Ampak glej, ko sem te čakala pod kostanji, so prišle v moje srce čisto neznan misli in tudi zato sem prišla zdaj k tebi, da bi ti razodela te misli. Tako se bo zgodilo, da se bova poslovila prijazno in mirno, kakor se življenje poslovi od smrti.“

Spet se je oddehnila Ofelija, zazibala je z životom. Polonija pa je izpreletelo — napol je bil strah, napol je bila čudna sladkost. „Glej, razumela je, poslavlja se; toda poslavlja se tiho kakor polnočni duh, ki dahne pred slovesom bojazen in smrt v odrešeno srce; prijetnejše bi bile solze, slajši bi bil krik... Tako ne more človek ne do srda, ne do žalosti, še do odgovora ne, ker ne ve, kam bi privedel prvo besedo, kje bi jo priključil...“

Še predno je izpregovoril, se je ozrla Ofelija nanj z velikim praznim pogledom; nato je povsila oči in je govorila dalje.

„Predno se posloviva, je potreba, da si pogledava še enkrat v obraz in da si razloživa, kaj se je zgodilo med nama. Zakaj tako ne bo nobenega srda več in nobene žalosti in mirno pojdeš v življenje, mirno pojdem v smrt. Ali se spo-

minjša prvega večera?“

Polonij je našel vrvico, da bi privezal prvo besedo; lepo se je nasmehnil in je vzdignil oči proti stropu. Ofelija je govorila hitro, zato da bi ne slišala njegove besede, ker je videla njegov pogled.

„Spominjaj se ga, ampak nikar se ne spominjaj besed, ki si jih govoril tisti večer. Samo mene ne spominjaj, ker vem, da bo ta spomin velik in tvojemu srcu. Kako je mogoče, poljubljati na ustnice in lagati, kako je mogoče, objemati okoli pasu in govoriti besede, ki niso porojene v srcu, temveč v sovražni pameti? To mi razloži!“

Tudi zdaj ni čakala njegovega odgovora in je govorila dalje.

„Mislija sem nekoč, da ljubi, kdor reče, da ljubi. Zdaj pa si mi razodel tako čudno resnico, da je še ne razumem, kakor je jasna in velika pred menoj. Zgodi se lahko, praviš, da izpregovori človek besedo, ki stoji sama zase, kakor v zraku, ki ni glas ne misli, ne sreča, ki ne pomeni tistega, kar bi morala pomeniti, temveč ne pomeni ničesar. Res je velika umetnost, govoriti take besede; meni, ki nisem učena, je nedosegljiva; toda zakaj nisi govoril teh lepih in umetnih besed, ko si bil sam v tej izbi in so bile duri zaklenjene? Nobeden bi jih ne bil slišal, nobenega srca bi ne bile razparale, ti pa bi bil zadovoljen v svojem duhu!“

Polonij je bil zmerom bolj začuden; polagoma, ob natančnem in mirmem razlaganju Ofelije, se ga je loteval tih nemir. Nagnil je glavo in je izpregovoril jecljaje, nerodnohlavno, da bi ga ne prehitel njen mrtvi, mrzli glas.

„Povej mi vsaj, čemu si prišla... kaj zahtevaš? Le reci... in če bo mogoče... po mojih skromnih močeh... ti ustrezem... Oprosti... prosim... potrpi... Res nisem mogel priti nocoj, res ne... saj že mnogokrat nisem prišel, ker nisem utegnil... pa nikoli nič... zdaj pa taka reč!... Oprosti, prosim, potrpi... Kaj si govorila? Ali sem prav razumel? Ofelija, ti praviš, da te ne ljubim! Ti, ki veš... oprosti, potrpi!...“

(Dalje v prihodnji številki)

ZAKLJUČEK „CANKARJEVEGA LETA“:

Slovenska kultura — povezava med Slovenci doma in po svetu

Z osrednjo proslavo v Zagorju ob Savi je bilo zadnje nedeljo zaključeno „Cankarjevo leto“, v katerem je Cankarjevi mojstrski besedi prisluhnil sleherni naš slovenski človek od Ljubljane pa do Trsta in Celovca ter je bilo z nešteti prireditvami, predstavami in drugimi manifestacijami opozorjeno na Cankarjevo častno mesto v slovenski, jugoslovanski in svetovni kulturni zakladnici. V navzočnosti najvišjih predstavnikov družbenopolitičnega in kulturnega življenja Slovenije so temu velikemu slovenske književnosti odkrili doprni kip, delo pokojnega kiparja Karla Putriha; odprli so razstavo z naslovom „Ivan Cankar in delavsko gibanje“; v Delavskem domu pa je bila premiera Cankarjevega dela „Za narodov blagov“.

Cankarjev spomenik je bil odkrit v okviru sporeda, ki so ga izvajali zagorski moški pevski zbori in delavski pihalni orkester. Pisatelj Ivan Potrč pa je v krajšem nagovoru naglasil, da je primerno povedati ob zaključku Cankarjevega leta besedo o Cankarjevem pisateljskem delu in njegovem poslanstvu prav v teh krajih, saj je bil proletarijat teh krajev tisti proletarijat, v katerega je Cankar tako veroval in v katerega nikoli ni izgubil svojega upanja. „Silna in pristna vera v delovnega človeka, v tega do večrajšnjega delavca-proletarca, današnjega samoupravljalca, pa naj ostane vsem, posebno mlademu rodu, ko bodo hodili mimo tega bronaste pomnika našemu velikemu pisatelju in revolucionarnemu mislecu.“

Na zaključni prireditvi pa je spregovoril predsednik republiške konference SZDL Slovenije Milija Ribičič, ki je spomnil, kako je v tem letu ves slovenski narod, doma in po svetu, proslavljal Cankarjev jubilej, tako, da takega povečevanja slovenski pisatelj v naši kulturni zgodovini še ni doživel. „V teh proslavah,“ je dejal predsednik Ribičič, „se je slovenska kultura pokazala kot element poveza ve med vsemi plastmi Slovencev in med Slovenci, ki žive po najrazličnejših krajih sveta. Toda ni nam bilo do tega, da bi z vsemi razpoložljivimi silami sprožili in organizirali kult nekega človeka, pa čeprav je ta človek velik slovenski pisatelj. Šlo nam je za oživiljanje tistih silnic, ki so oblikovale njegovo miselnost in pomagale ustvarjati njegovo delo. Slavili smo tisto obdobje v nedavni slovenski kul-

turi, ki ga je kritik ocenil kot stvarniški izbruh sil slovenskega naroda in bili bi slepi in nespametni, če teh sil ne bi izkoristili.“

Pri tem je predsednik Ribičič dejal, da je bil Cankar približan množicam tak, kakršen je bil sam, sredi svojega ljudstva, po svoji besedi in volji. Vendar pa proslave niso veljale samo Cankarju, pač pa tudi Ketteju in Kosovelu. Sicer je naključje, da so vse tri obletnice padle v letošnje leto, „nikakršno naključje pa ni, da smo se jih družno spominjali: raznetili smo poskušali tisti plamen slovenske revolucionarne besede in misli, ki je gorel nekoč in nam mora sijati tudi danes, da lahko bolj jasno in močato opravljamo dejanja, ki so nam naložena“.

Ko je govornik spomnil na Cankarjevo napredno politično usmeritev, je poudaril, da je vsa njegova miselnost nenehoma težila k višjim oblikam življenja, k širjenju obzorja, k višjemu kulturnemu in družbenemu življenju. „Ta njegov osnovni vzgon je tudi osnovni vzgon naše današnje družbe. Njegova kritika vseh tistih, ki ta vzgon zavirajo, pa je tudi naša kritika. Nikdar ni bilo bolj kot dandanes očitno, da nobene vrste mračnjastva ne gre skupaj s Cankarjem in sploh s kulturo.“ Cankar je bil videl: videl je delj od svojih sodobnikov, tudi delj od takratnih naprednih ljudi in socialistične stranke, ki ji je pripadal, je dejal Ribičič. „Zato so dogodki tudi pol stoletja po njegovi smrti potrjevali smisel njegovih besed, zapisanih v življenju. Kadar pa so bili trenutki najbolj usodni, najbolj prelomni, so posamični njegovi izreki postajali

geslo, vzpodbujajoče boj in pogum slovenskih množic. Z znamenitim reklom: Narod si bo pisal sodbo sam, ne frak mu je ne bo in ne talar! se je začel naš upor.“

Toda beseda Ivana Cankarja spremlja slovenskega človeka in slovenski narod tudi danes. Po njegovih delih naši ljudje ne segajo radi samo zato, ker vidijo v njih vereni in zanimiv odsev razmer in okoliščin naše pretekle zgodovine — je ugotovil predsednik Ribičič — pač pa tudi zato, ker je v njih sposobnost predvidevanja in znanilstva nove dobe, življenja, kakršno živimo danes in jutri. „Parlizonska zmaga je spremenila politično miselnost in: osveščenost množic. Kljub svoji majhnosti smo velik in enakopraven člen svetovne družine narodov. V četrst stoletju trajajočem socialističnem samoupravljanju smo zadihali s polnimi pljuči ter gospodarsko in kulturno napredovali, ustvarjajoč tako moderno zgodovino svojega naroda in jugoslovanske skupnosti narodov in narodnosti.“

RADIO — TELEVIZIJA

RADIO LJUBLJANA SLOVENSKE ODDAJE RADIA CELOVEC

SOBOTA, 18. 12.: 6.20 Rekreacija — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Mladina poje — 11.03 Sedem dni na radiu — 12.40 Veseli domači napevi — 14.05 Kaj vam glasba pripoveduje — 14.25 S pesmijo in besedo po Jugoslaviji — 16.00 „Vrtljak“ — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Gremo v kino — 19.05 Z ansambлом Slavka Znidaršiča — 20.00 Radijski radar — 21.15 Za prijetno razvedrilo — 21.30 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden — 00.05 Glasba do 4.30.

NEDELJA, 19. 12.: 6.15 Danes je nedelja — 8.07 Radijska igra za otroke — 8.37 Skladbe za mladino — 9.05 Še pomnite, tovariši... — 11.00 Pogovor s poslušalci — 11.15 Voščila — 14.05 Nedeljsko popoldne — 17.50 Zabavna radijska igra — 19.45 Glasbene razglednice — 20.00 V nedeljo zvečer — 22.20 Skupni program JRT — 23.15 Plesna glasba za vas — 00.05 Baročni čembalo in romantični klavir — 0.30 Glasba do 4.30.

PONEDELJEK, 20. 12.: 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.40 Vedre melodije — 11.03 Za vsakogar nekaj — 12.40 Pihalne godbe — 14.05 Amaterski zbori pred mikrofonom — 14.30 Voščila — 16.00 „Vrtljak“ — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.25 Zvočni signali — 19.45 Z ansambлом Mihe Dovžana — 20.10 Operni koncert — 22.20 Popevke iz jugoslovanskih studiev — 23.15 Za ljubitelje jazza.

TOREK, 21. 12.: 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.30 Iz glasbenih šol — 11.03 Promenadni koncert — 12.40 Po domače — 14.05 V korak z mladimi — 16.00 „Vrtljak“ — 17.00 Studio — 18.05 Obisk naših solistov — 19.45 Z ansambлом Altiya Sossa — 20.00 Slovenska zemlja v pesmi in besedi — 20.30 Od premiere do premiere — 21.30 Zvočne kaskade — 22.20 Pa ta jugoslovanske glasbe — 23.15 Popevke se vrstijo — 0.30 Popevke za vse — 1.03 Glasba do 4.30.

SREDA, 22. 12.: 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Nenavadni pogovori — 9.25 Zapojmo pesem — 11.03 Po svetu glasbe — 12.40 Pihalne godbe — 14.05 Ob izviri ljudske glasbene umetnosti — 14.30 Voščila — 16.00 „Loto vrtljak“ — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Odskočna deska — 18.30 Revolucija in glasba — 19.45 Z ansambлом Jožeta Kapiča — 20.15 Koncert simfoničnega orkestra RTV Ljubljana — 22.20 S festivalov jazza — 23.15 Revija jugoslovanskih pevcev zabavne glasbe — 00.05 Dve simfonični pesnitvi — 0.30 Glasba do 4.30.

ČETRTEK, 23. 12.: 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Slovenske ljudske v zborovskih in solističnih izvedbah — 11.03 Uganite, pa vam zaigramo po želji — 12.40 Od vasi do vasi — 14.05 Kaj radi poslušajo — 16.00 „Vrtljak“ — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Iz domačega opernega arhiva — 19.45 Z ljubljanskim jazz ansambлом — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napov — 21.00 Literarni večer — 21.40 Lepe melodije — 22.20 Tri suite slovenskih avtorjev — 23.15 Popevke in ritmi — 00.05 Glasba do 4.30.

PETEK, 24. 12.: 7.20 Beseda na današnji dan — 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.30 Iz glasbene tradicije jugoslovanskih narodov — 10.15 Kdaj, kam, kako in po čem? — 12.40 Pihalne godbe vam igrajo — 14.05 Glasbena pravljica — 14.20 Naši umetniki mladim poslušalcem — 13.30 Voščila — 16.00 „Vrtljak“ — 17.00 Studio ob 17.00 — 18.05 Veliki interpreti — 19.45 Z ansambлом bratov Avsenik — 20.00 Stop pops 20 — 21.15 Oddaja o morju in pomorskih — 22.20 Besede in zvoki iz lagov domačih — 23.15 Jazz pred polnočjo — 00.05 Glasba do 4.30.

Solidarnost z manjšinami je v Avstriji „kazniva“

Poleg raznih socialističnih in katoliških organizacij oz. osebnosti, ki so — kakor smo že poročali — občutile „sodove“ avstrijske demokracije, ker so se aktivno zavzele za pravice manjšin, sta zdaj tudi dva solnika v Gradcu, namreč ravnatelj dvorni svetnik Göbhart in profesor Beermann, morala spoznati, da je solidarnost z manjšinami v Avstriji „kazniva“. Ker sta se aktivno vključila v delo graškega solidarnostnega komiteja za pravice manjšin, je bil proti njima uveden disciplinarni postopek!

Proti takemu ravnanju so odločno protestirali udeleženci ponedeljskega zborovanja na graški univerzi, kjer je bilo opozorjeno tudi na zgodovinsko kontinuiteto protimanjšinske politike na Koroškem vse od prve republike preko nacistične dobe pa do sedanjosti. Taktika, da se jezikovno ugotavljanje zlorabi za „volitve za nemštvo“, ima že dolgo tradicijo, je bilo ugotovljeno. Prav tako pa so ostro obsodili tudi zadržanje odgovornih oblasti in političnih sil, zlasti sedanje vlade, ki ji očitno ne gre za zaščito manjšin in za izvajanje določil državne pogodbe, marveč za izpolnitev vseh zahtev nemško-nacionalnih sil okoli koroškega Heimatdiensta.

Udeleženci zborovanja so sklenili, da bodo svoja prizadevanja za pravice manjšin in za izpolnitev člena 7 državne pogodbe nadaljevali in še okrepili. V tej odločitvi jih vzpodbuja zlasti polom jeličkovnega štetja dne 14. novembra na eni ter uspeh bojkota na Koroškem in po vsej Avstriji na drugi strani.

SREDA, 22. 12.: 9.00 Oddaja z miško — 9.30 Kmetijstvo danes — 10.00 Solska oddaja — Vzhodno Tirolska — 10.30 Preprosto dekle — 17.00 Sneg — 17.25 Oddaja z miško — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Čikago medvedek & Co. — 18.25 Pregled sporeda — 18.50 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Tiralica — 20.45 Pri iskanju zgubljenega otroštva — 21.45 Poročila in šport.

ČETRTEK, 23. 12.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Elektrotehnika — 10.00 Metode zgodovinskega raziskovanja — 10.30 Studija osebnosti nekega mladega slikarja — 17.30 Za predšolske otroke — 18.00 Deklic* pade z neba — 18.25 Pregled sporeda — 18.50 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Peter Alexander predstavi Walt Disneyev svet — 21.30 Priljubljena Avstrija — 22.15 Poročila in šport.

PETEK, 24. 12.: 10.00 Šest medvedov in en klovn — 11.25 Otroški film — 12.45 Aladin in čarobna svetilka — 13.50 Timanšev prijatelj — 15.00 Pika Nogavička — 15.25 Tekom neke zime — 16.25 O otroškem smučanju — 17.00 Adventus domini — 18.00 Vodič skozi avstrijsko ljudsko glasbo — 18.40 Televizijska igra — 19.30 Čas v sliki, kultura — 20.00 Doktor Dolittle — 22.15 Božične pesmi iz Južne Tirolske — 23.05 Darilo ljubezni — 23.30 Evrovizija iz Straburga — 0.00 Ponočnica.

AVSTRIJA 1

SOBOTA, 18. 12.: 9.25 Velelalom za moške — 15.35 Ljudje brez imena — 17.00

Športna abeceda — 17.30 Orzwei — beli sin malega kralja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Panoptikum — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.00 Slike iz Avstrije in Južne Tirolske — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Na tekočem traku — 21.50 Na tekočem traku — 22.10 Viva Maria — 0.05 Poročila.

NEDELJA, 19. 12.: 10.30 Velelalom za moške — 15.30 Preprosto dekle — 17.00 Božiček, božiček — 17.20 „Zaharija“ — 17.30 Biene Maja — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Klub seniorjev — 18.30 Glasba v sliki — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.20 Adventni pogovor — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.15 Moje življenje — 21.30 Vrtnitev v prihodnost — 22.05 Poročila in šport.

Pri Antoniču na Reki

od 18. decembra 1976

RESTAVRACIJA IN HOTEL

spet odprta

PONEDELJEK, 20. 12.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Elektrotehnika — 10.00 Vzgoje na področju medijev — 10.30 Viva Maria! — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 V kraljestvu divjih živali — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Ponedeljski šport — 20.50 Ceste San Francisca — 21.35 Poročila in šport.

TOREK, 21. 12.: 9.00 Za predšolske otroke — 9.30 Tehnična umetna snov — 10.00 Formalna logika — 10.30 Ljudje brez imena — 12.25 Smuk za ženske — 17.30 Za predšolske otroke — 17.55 Otrokom za lahko noč — 18.00 Smuk za ženske — 18.25 Pregled sporeda — 18.30 Mi — 19.00 Slike iz Avstrije — 19.30 Čas v sliki, kultura in šport — 20.00 Riziko — 21.05 Horizonti — 21.50 Hiša ob Eaton Place-u — 22.35 Poročila in šport.

KO IZBIRATE DARILA:

Dobra knjiga-najlepše darilo

Da bi vam olajšali izbiro daril za bližnje božične in novoletne praznike, navajamo nekaj iz naše bogate zaloge slovenskih leposlovnih, poljudnoznanstvenih, strokovnih in mladinskih knjig.

- Dr. Gerhard Venzmer: **DOMAČI ZDRAVNIK**, 688 str., nad 700 ilustracij, pl. 270
- **GOVOREČI KAMEN**, zbirka pripovedk, pravljic, basni, legend in anekdot iz življenja Indijancev, 296 str., kart. 120
- Walter Scott: **IVANHOE**, viteški roman iz najbolj razgibanega obdobja angleške zgodovine, dve knjigi skupaj 630 str. 210
- Ela Peroci: **ZA LAHKO NOČ**, pravljice, ki zazibajo otroka v prijeten spanec, 208 str., kart. 115
- Roland Gööck: **SAM SVOJ OBRтник**, priročnik za domača dela vseh vrst, bogato ilustr., 448 str. 240
- Walter S. Ross: **KADITI LAHKO NEHATE V 14 DNEH**, knjiga za tiste kadilce, ki so spoznali, da je življenje brez tobačnega dima lahko lepše, 180. str. 110
- Jack London: **POTEPUHI — UPOR NA LADJI ELSINORE** in drugi spisi priljubljene pisatelja, celotna zbirka 5 knjig 585 šil., posamezna knjiga 120
- Charles Dickens: **OLIVER TWIST**, mladinski roman o nezakonskem dečku, ki zaide na stranpota, a ga reši prijaznost dobrih ljudi, 2 dela, skupaj 468 str., kart. 200

Poleg knjig imamo pestro izbiro gramofonskih plošč in kaset ter božičnih in novoletnih voščil v obeh jezikih.

Knjigarna „Naša Knjiga“

CELOVEC, PAVLIČEVA 5—7

■ Od ponedeljka 27. 12. 1976 ob 9. uri do 29. 12. 1976 do 18. ure
ZIVLJENJE V DVOJE

■ Od srede 29. 12. 1976 ob 9. uri do petka 31. 12. 1976 do 17. ure
NOVI NASTAVKI MLADINSKE PASTORALE

■ Od ponedeljka 3. 1. 1977 ob 9. uri do torika 4. 1. 1977 do 14. ure
PLURALIZEM V SODOBNI CERKVI — MORALA BREZ MORALIZIRANJA

■ Petek 7. 1. 1977 od 9. do 18. ure
MATI — PARTNERICA DORAŠČAJOČIH OTROK KULTURA V DRUŽINI IN DOMU

■ Od sobote 8. 1. 1977 ob 8. uri do nedelje 9. 1. 1977 do 14. ure
NENADOMESTLJIVA NALOGA MOŽA V ZAKONU IN DRUŽINI

■ V ponedeljek 10. 1. 1977 od 9. do 17. ure
TEČAJ IN SREČANJE ČEBELARJEV

■ V torek 11. 1. 1977 od 9. do 17. ure
OSNOVNE INFORMACIJE O BIOLOŠKEM KMETOVANJU IN VRTNARSTVU

Referenta: mag. Valentin Feichter in dr. Pavel Apovnik

Katoliški dom prosvete **Sodalitas** A-9121 Tinje

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Celovec/Klagenfurt, Gasometergasse 10, telefon 32 530 - Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec - Borovlje.